

สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญาานิพนธ์
ของ
กมลพรรณ จันทร์พยอม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2550

สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิภาพที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญาานิพนธ์
ของ
กมลพรรณ จันทร์พยอม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้นผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงคือ รองศาสตราจารย์อัฉรา สุขารมณ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อรพินท์ ชูชม ที่คอยแนะนำ สนับสนุน ให้กำลังใจต่อผู้วิจัยให้ต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ทั้งในเรื่องการเรียน และการทำงาน และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี, อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ, อาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ, อาจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง, อาจารย์ ดร.สธัญ ภูคัง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช, อาจารย์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์, เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และ คุณอมร กุลด้วง, คุณวราวุธ แสงอร่าม เพื่อนที่ช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์

งานวิจัยฉบับนี้จะเสร็จสิ้นมิได้เลย หากขาดข้อมูลการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ คุณอัทธนา แสงกระจ่าง, คุณพิสมัย สมพรชัย, คุณสุดใจ คำแดง, คุณสำรวย คำहरษา, คุณพวงทอง ปาณิกบุตร นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่ คุณจรุงวัฒน์ พูลสวัสดิ์, คุณวนิดา พูลสวัสดิ์, คุณบงกชรัตน์ อุดสัย ในการให้คำแนะนำด้านการค้นหาเอกสารในประเทศและต่างประเทศ และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ความช่วยเหลือด้านเอกสารต่างๆ ให้สำเร็จลงด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทุกโรงเรียนที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณหัวหน้าทีมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร สีนุประมา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มล.ฐิติรัตน์ ไลดาวัลย์, รองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา, อาจารย์กำจร หลุยยะพงศ์ ซึ่งเป็นหัวหน้า ผู้ให้ความเมตตาและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าอย่างมาก ส่วนที่กระทรวงการต่างประเทศขอขอบพระคุณ คุณนริศโรจน์ เฟื่องระบิล, คุณพจน์ หาญพล และเจ้าหน้าที่ทุกคนของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ กรม สारณืเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ด้านวิชาความรู้ขอขอบพระคุณ อาจารย์อรรณพ ตนะดุลย์, อาจารย์จิราพร ควบพิมาย, อาจารย์ทัศนีย์ เห็นกลาง, อาจารย์เพชรรา ประจันปัจฉนีก และคณาจารย์ ทุกท่านของภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

หากงานวิจัยฉบับนี้จะยังประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ศึกษาต่อไป ผู้วิจัยจึงขอมอบผลบุญนี้แด่คุณพ่อ ประพนธ์ จันทรพยอม บิดาที่เป็นผู้นำครอบครัวที่แสนดีและขอขอบพระคุณ คุณแม่บัวลา จันทรพยอม มารดาที่เข้าใจ เป็นกำลังใจ สนับสนุนในยามที่ผู้วิจัยประสบความท้อแท้กับชีวิต จนกระทั่งงานวิจัย ฉบับนี้จึงสำเร็จลงด้วยดีผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในทุกด้านมา ณ ที่นี้

กมลพรรณ จันทรพยอม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามปฏิบัติการ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การปรับตัวของวัยรุ่น.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	14
บุคลิกภาพกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	16
สภาพแวดล้อมกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	21
สภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	21
ลักษณะทั่วไปของบิดา.....	22
บทบาทบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	25
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับการปรับตัวของวัยรุ่น.....	29
โรงเรียน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู.....	31
กลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	48
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน.....	52
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	62
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	62
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	64
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	85
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	87
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเรื่อง ตัวฉันและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว.....	89
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงคุณภาพของเครื่องมือวัดในแต่ละตัวแปร.....	45
2 จำนวนคน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคม	48
3 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร จำแนกตามเพศของนักเรียนวัยรุ่น.....	51
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุ รายได้ และการศึกษาของบิดา กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามเพศ.....	52
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว กับการปรับตัวของนักเรียนกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ.....	53
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศของนักเรียน..	55
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น.. กลุ่มรวมและจำแนกตามเพศ.....	56
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพ.....	58
9 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ค่าสถิติ t ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ.....	60
10 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดการปรับตัว.....	91
11 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบแสดงตัว.....	93
12 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน.....	94
13 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบมีสติ.....	95
14 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพ แบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง.....	96
15 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง.....	97
16 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดา ด้านการแก้ไขปัญหาและการสนับสนุน.....	98

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
17 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว.....	99
18 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดา ด้านการสันตินาการ.....	100
19 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา.....	101
20 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดความสัมพันธ์กับครู.....	102
21 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน.....	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
---	-------------------------	---

สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิภาพที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

บทคัดย่อ

ของ

กมลพรรณ จันทร์พยอม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

พฤษภาคม 2550

กมลพรรณ จันทร์พยอม. (2550). *สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณี, รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินท์ ชูชม

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น 2) เพื่อทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยสุ่มมาจำนวน 391 คน ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์กับการปรับตัวได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน แบ่งได้ 7 ลักษณะ อายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อน 2) บุคลิกภาพ แบ่งได้ 5 ลักษณะ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ใช้สถิติพื้นฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 12 (Statistical Package for Social Science) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านสันตนาการ ด้านการแก้ปัญหาและสนับสนุน และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านความสัมพันธ์กับครู มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน แบบมีสติ แบบแสดงตัว และแบบเปิดกว้าง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง แบบมีสติ แบบแสดงตัว แบบอ่อนโยน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับครู สามารถร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 75.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านสันติภาพ และการบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างไม่สามารถเพิ่มอำนาจการพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นในระดับที่ยอมรับได้

FAMILY ENVIRONMENT, SCHOOL ENVIRONMENT AND PERSONALITY
RELATED TO ADOLESCENT STUDENTS' ADJUSTMENT

AN ABSTRACT
BY
KAMOLPAN CHANPAYOM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University
May 2007

Kamolpan Chanpayom. (2007). *Family Environment, School Environment and Personality Related to Adolescent Students' Adjustment*. Master Thesis, (Applied Behavioral Science Research). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assoc. Prof. Ashara Sucaromana, Assoc. Prof. Dr. Oraphin Choochom.

The objective of the study was to investigate the relationship among adolescent students' adjustment, family environment, school environment and personality factors, and to predict adolescent students' adjustment from family - school environment and personality.

The sample comprised of 391 adolescent students who lived with their parents from 9 schools of Office of the Basic Education Commission in Bangkok. Independent variables in the study consisted of 1) seven types of family environment and school environment : fathers' age, fathers' education, fathers' income, fathers' roles in family and social, democratic rearing practices, teachers' relationship, and friends' relationship, 2) five types of personalities : extraversion, agreeableness, conscientiousness, emotional instability, openness. A dependent variable was adolescent students' adjustment. The data was collected by using questionnaires. The SPSS Version 12 (Statistical Package for the social science for Windows) was used for analyzing the data by Basic Statistic data, Pearson's Product Moment Correlation Analysis and Stepwise Multiple Regression Analysis. Research results were summarized as follows :

1. Democratic rearing practices, father roles in recreation, support and problem solving, families' expenses were positively correlated with adolescent students' adjustment at the .01 level of significance.

2. Friends' relationship and teachers' relationship were positively correlated with adolescent students' adjustment at the .01 level of significance.

3. Personality of extraversion, agreeableness, conscientiousness, and openness were positively correlated with adolescent students' adjustment but personality factors on emotional instability was negatively correlated with adolescent students' adjustment at the .01 level of significance.

4. Emotional instability, conscientiousness, extraversion, agreeableness, democratic rearing practices, friends' relationship, and teachers' relationship could predict 75.2% of the variance in adolescent students' adjustment at .05 level of significance. Father roles in recreation, support and problem solving, families' expenses and openness personality could not predict adolescent students' adjustment at an acceptable level.

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย

ในช่วงพัฒนาการของชีวิตมนุษย์นั้นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่นจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัวเป็นสำคัญ พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยปฏิกริยาร่วมระหว่างร่างกาย จิตใจ และสังคมที่หล่อหลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (bio-psycho-social unity) และแสดงออกเป็นบุคลิกภาพที่ปรับตัวได้ในที่สุด (functioning personality) (ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535 : 5) การปรับตัวของมนุษย์นั้นเริ่มตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และสิ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการปรับตัวที่ดีนั้นได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก

ลักษณะส่วนบุคคลนั้นเกิดจากการที่เด็กจะสัมผัสและพัฒนา ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดเป็นบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลขึ้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์และมีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบๆ ข้าง เช่น บิดามารดา ครู และเพื่อน ซึ่งจัดเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคม (นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ. 2546 : 29) ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสำคัญ ได้แก่ บุคลิกภาพ ซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างการปรับตัวที่ดีของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เนนซี ทีกกล่าวว่า เด็กวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลนั้น จะมีคุณลักษณะพิเศษ คือสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผล สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิดจากสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ (Cobb. 2001 : 189) สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ดีในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม

สภาพแวดล้อมด้านครอบครัวและโรงเรียน มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการปรับตัวของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ การที่จะส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นปรับตัวได้นั้น ครอบครัวจึงควรรับฟังความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่น ควรเข้าใจในความต้องการและปัญหาของเด็กวัยรุ่น โดยยอมให้เขาคบเพื่อนต่างเพศในขอบเขต ควรสนับสนุน ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษา ไม่ว่าเขาจะทำกิจกรรมใดๆ ก็ตาม (สุพัตรา สุภาพ. 2545 : 41- 42) สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กวัยรุ่นมีความอบอุ่นภายในจิตใจและจะส่งผลต่อการปรับตัวที่ดีตามมา ครอบครัวไทยปัจจุบันนี้ บิดาและมารดานั้นต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นตามวิถีทางของเศรษฐกิจ บิดามารดาต่างก็มีหน้าที่ในการทำงานเพื่อช่วยยกระดับฐานะของครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ ดังนั้นบทบาทของบิดา เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นผู้นำและผู้วางแผนให้ครอบครัว มาเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูลูกอีกคนหนึ่ง บทบาทของบิดาในปัจจุบันจึงมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในหลายๆ ด้าน (อัจจวรา สุขารมณ. 2544 : 35-40 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1982 : 151

; citing Eversoll.1974) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายวริน จินวุฒิ (2541 : 90 -103) ได้ศึกษาพบว่า บทบาทบิดาด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรสามารถทำนุบำรุงการปรับตัวด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเด็กได้ นอกจากนี้ ในด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการปรับตัวนั้น สมาน กำเนิด (2520 : 36) ได้ศึกษาพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กปรับตัวได้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เด็กวัยรุ่นที่มีอายุช่วง 15-16 ปี นั้น ส่วนใหญ่เป็นช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งต้องใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมในโรงเรียน กลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กนักเรียนวัยรุ่น จึงได้แก่ ครู และกลุ่มเพื่อน จากการศึกษาของ แอนเดอร์สัน พบว่าวิธีการของครู การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียนจะมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมในการเรียนของเด็กทั้งทางบวกและทางลบ (เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2540 : 127 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1970 : 135-152) นับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางอารมณ์เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของครูจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมาก อันจะส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กด้วย และเด็กวัยรุ่นนั้นยังมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเสมอภาค (Sullivan. 2004 : 78 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1981 ; Youniss.1985) การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก ซึ่ง เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน (2542 : 86-90) ได้ศึกษาพบว่า การรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของเพื่อนและการให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนนั้นส่งผลให้เด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมากขึ้น

จากผลงานวิจัยของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการปรับตัวสูง ซึ่งจากลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม ที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นผู้วิจัย จึงได้เลือกกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นวัยที่มีการปรับตัวอยู่ในช่วงที่กำลังสับสน ต้องปรับตัวทั้งในด้านการเรียน กลุ่มเพื่อน และเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ต้องอาศัยการปรับตัวสูงในหลายๆด้าน เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่กำลังจะเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย หากนักเรียนปรับตัวได้ก็จะนำไปสู่แนวทางที่ดีที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ และมีอารมณ์ดีซึ่งจะมีผลการเรียนที่ดีตามมา การปรับตัวทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมีความอบอุ่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ เข้าใจจิตใจผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ซึ่งจะส่งผลดีให้ตัวนักเรียนเองปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และ

บุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น” โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ และอิทธิพลต่างๆ ของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อให้บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องได้รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียนวัยรุ่น ให้ นักเรียนวัยรุ่นปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากปัจจัยด้านต่างๆ และเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวต่อไปในอนาคต
2. เพื่อเป็นแนวทางให้บิดา มารดา และครู เกิดความเข้าใจถึงลักษณะการปรับตัวของเด็ก และใช้เป็นข้อมูลประกอบในการช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนวัยรุ่นให้สามารถปรับตัวได้
3. ช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่อธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากบุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดาและศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 30,000 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 391 คน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 303 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. n.d.)

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) คือ

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนตามเขตการศึกษาที่มีอยู่ 3 เขตการศึกษา

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละเขต เขตละ 3 โรงเรียน ได้โรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มนักเรียนชั้น ม.4 มา 1-2 ห้องเรียน ในแต่ละโรงเรียนที่ได้รับเลือกขั้นที่ 2 มีนักเรียนห้องเรียนละประมาณ 20-35 คน จำนวนนักเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดประมาณ 391 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็นดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน

1.1.1 อายุของบิดา

1.1.2 การศึกษาของบิดา

1.1.3 รายได้ของบิดา

1.1.4 บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม

1.1.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา

1.1.6 ความสัมพันธ์กับครู

1.1.7 ความสัมพันธ์กับเพื่อน

1.2 บุคลิกภาพของนักเรียน

1.2.1 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion)

1.2.2 บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน (Agreeableness)

1.2.3 บุคลิกภาพแบบมีสติ (Conscientiousness)

1.2.4 บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง (Emotional instability)

1.2.5 บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง (Openness)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การปรับตัวของนักเรียน

นิยามปฏิบัติการ

การปรับตัวของนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนเข้าใจสภาพของตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติตนให้เข้ากับกฎระเบียบในสังคม สามารถเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้อย่างมั่นใจและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วัดได้โดยใช้แบบวัดการปรับตัวซึ่งเป็นแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งนักเรียนที่ได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่าเป็นนักเรียนที่มีการปรับตัวสูงเป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะการปรับตัวของเด็ก โดยนำแนวคิดการปรับตัวมาจากธอร์เพและคณะ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 46-47 ; อ้างอิงจาก Thorpe and others. 1953) และแบบวัดของพงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88

บทบาทบิดาทงครอบครัวและสังคม หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของบิดา 3 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาและการสนับสนุน การหาเลี้ยงครอบครัว การสันตนาการ วัดได้โดยใช้แบบวัดบทบาทบิดาทงครอบครัวและสังคม ซึ่งเป็นแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 30 ข้อ นักเรียนที่ได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่านักเรียนรับรู้ว่ามีบทบาทสูงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเหมาะสมมาก แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยใช้แนวคิดทางสังคมวิทยาด้านบทบาทบิดามาจาก พาร์สันส์ และแบบวัดของพงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78 โดยมีนิยามบทบาทบิดาทงครอบครัวและสังคมในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่

1. การแก้ปัญหาและการสนับสนุน เป็นบทบาทของบิดาในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุตรซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา เช่น การแก้ปัญหาทั่วไป ไปในชีวิตประจำวันของบุตร การให้กำลังใจและช่วยเหลือบุตรในโอกาสต่างๆ

2. การหาเลี้ยงครอบครัว เป็นบทบาทของบิดาในการช่วยเหลือครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัวและเป็นกำลังทรัพย์ของครอบครัว

3. การสันตนาการ เป็นบทบาทที่บิดามีการจัดกิจกรรมภายในบ้าน จัดสถานที่ภายในบ้านส่งเสริมให้บุตรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ชักนำลูกให้รู้จักสังคมภายนอกบ้าน และจัดกิจกรรมภายนอกบ้าน

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ให้ความรัก ให้ความยุติธรรม มีเหตุผล ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน วัดได้โดยใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่าเป็นนักเรียนที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง แบบวัดชุดนี้มาจากแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบวัดของ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.80

ความสัมพันธ์กับครู หมายถึง การที่นักเรียนมีความใกล้ชิดครู มีการพูดคุย ปรีกษา ขอรับคำชี้แจงจากครูอาจารย์ ครูอาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แนะนำด้านวิชาความรู้ต่างๆ และการปฏิบัติตนในการเรียนและชีวิตส่วนตัวแก่นักเรียน และนักเรียนยอมรับและเชื่อฟัง คำสั่งสอนของครูอาจารย์ วัดโดยใช้แบบวัดความสัมพันธ์กับครู แบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ ซึ่งให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่านักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีมากกับครู แบบทดสอบชุดนี้มาจากความสัมพันธ์กับครูมาจาก ซัลลิแวน (Sullivan. 2004) และ สเตรง (พวงสร้อย วรกุล. 2522:14 ; อ้างอิงจาก Strang. 1958 : 248) และแบบวัดมาจาก พยอม ธีวรสุ (2540) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88

ความสัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนมีการพูดคุย สามารถทำงานและร่วมกิจกรรมในด้านการเล่น การเรียนกับเพื่อน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษากับเพื่อนๆ วัดโดยใช้แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ ซึ่งให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีมากกับเพื่อนโดยได้รับแนวคิดความสัมพันธ์กับเพื่อนมาจาก ซัลลิแวน (Sullivan. 2004) และแบบวัดมาจาก เพียว ผลิต (2539) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89

บุคลิกภาพของนักเรียน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่แสดงแบบฉบับเฉพาะตน ออกมาในลักษณะต่างๆ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างและวัดโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 60 ข้อ ซึ่งนักเรียนที่ได้คะแนนสูงในด้านใดด้านหนึ่งจากแบบวัดนี้แสดงว่ามีบุคลิกภาพในด้านนั้นมาก เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพ โดยนำทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและแบบวัดมาจากเมอริสและคณะ (Muris ; Meesters & Diederens. 2005 : 1757-1763) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.71 โดยมีนิยามบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้น ชอบการแข่งขัน กล้าแสดงออกในความคิดของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบอยู่ร่วมกับคนอื่น มีความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างมาก

2. บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน (Agreeableness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความสุภาพเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต มีไหวพริบ เข้าใจผู้อื่น

3. บุคลิกภาพแบบมีสติ (Conscientiousness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ที่มีระเบียบ มีความแม่นยำ มีความรับผิดชอบ สามารถทำตามคำสั่งให้สำเร็จไปได้ด้วยดี สามารถเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ที่อยู่ในภาวะกดดันได้

4. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง (Emotional instability) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความลังเลใจ มีความวิตกกังวล มีความสะเทือนใจ มีความเครียด มีความไม่พอใจ มีความโกรธง่าย และมีความหวั่นไหวทางอารมณ์สูง

5. บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง (Openness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความรอบรู้ มีสติปัญญาในการปฏิบัติงาน มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับความคิดของคนอื่น ยึดหลักความจริง ชอบศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และมีความสนใจในเรื่องของสังคมและวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

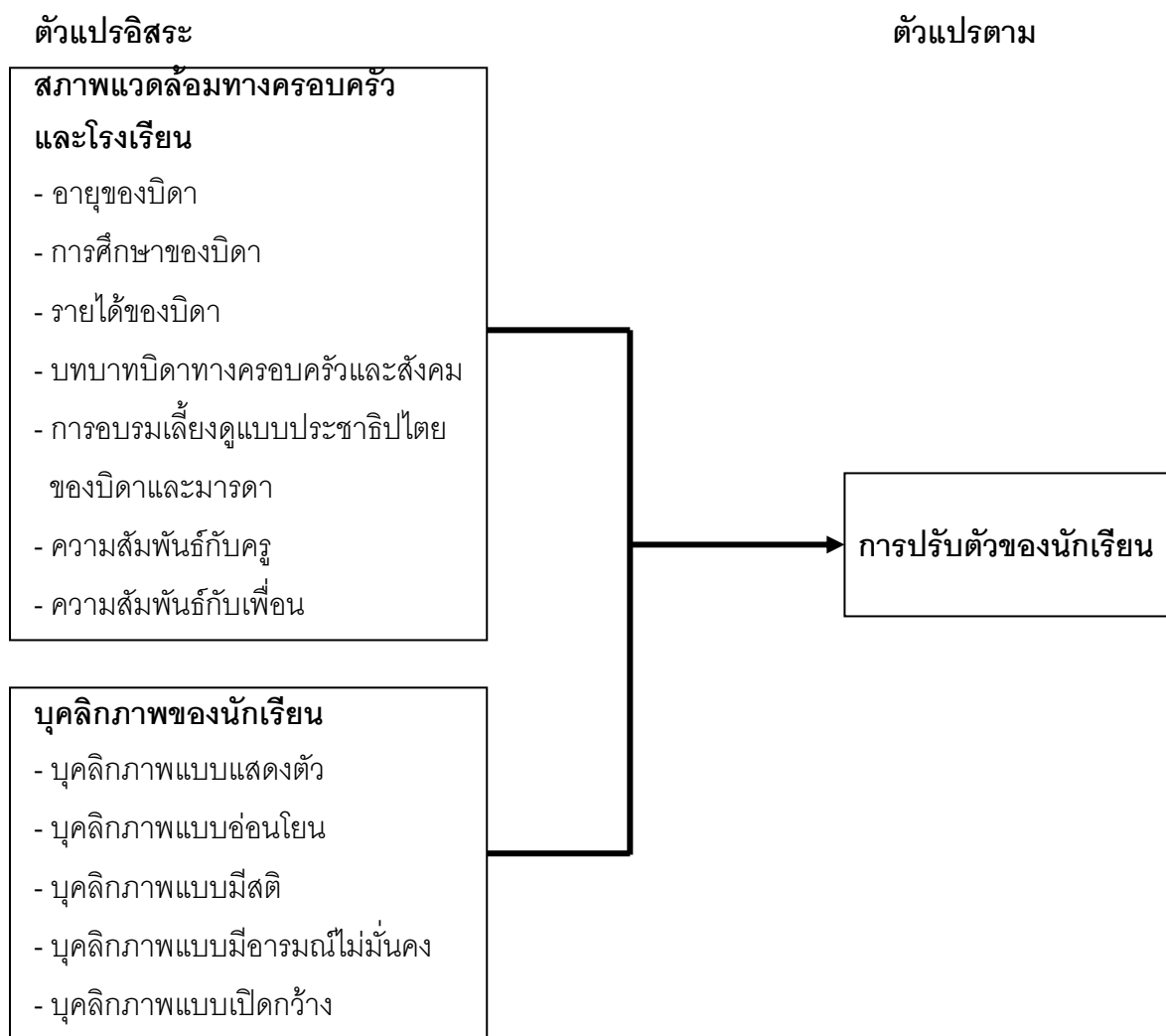
ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น” ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยอาศัยแนวคิดบูรณาการระหว่างสภาพแวดล้อมและคุณลักษณะส่วนบุคคลของเดมอนและไอเซนเบิร์ก (Damon & Eisenberg, 1998 : 2-3) ในการอธิบายคุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งได้กล่าวถึง พฤติกรรมของมนุษย์เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและบุคลิกภาพ โดยเฉพาะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กนั้นมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ 2 ด้าน กล่าวคือ การถ่ายทอดทางสังคม และบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของเด็ก เด็กที่มีลักษณะบุคลิกภาพ และมีประสบการณ์การถ่ายทอดทางสังคมแตกต่างกันก็จะส่งผลต่อการกระทำตามสถานการณ์แตกต่างกัน (Damon & Eisenberg, 1998 : 742-743) โดยใช้แนวคิดดังกล่าวประกอบกันอธิบายพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น ซึ่งแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม ที่กล่าวถึง กลุ่มบุคคลรอบตัวเด็ก เช่น ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคม (Sullivan, 2004 : 74-79) และแนวคิดบุคลิกภาพเป็นตัวอธิบายพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่น (Berns, 1997 : 41-42)

การถ่ายทอดทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยในด้านของแนวความคิดถ่ายทอดทางสังคม ซึ่ง ซัลลิแวน (Sullivan. 2004 : 74-79) ได้กล่าวว่า กลุ่มบุคคลรอบตัวเด็ก เช่น ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น โดยเด็กวัยรุ่นจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งในด้านครอบครัวนั้นผู้ที่เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอนบุตรโดยตรงนั้นคือ บิดาและมารดา แต่จากสภาพเศรษฐกิจในสังคมไทยปัจจุบัน บิดาเข้ามามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกมากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ แลมป์ (Lamb. 2004 : 3 - 6) ได้กล่าวถึงบทบาทบิดาว่า การที่บิดามีปฏิสัมพันธ์กับลูกผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันนั้นเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของบิดาและลูก การที่บิดาใช้เวลาช่วงนั้นมีอิทธิพลต่อลูกเป็นอย่างมาก หากบิดาเป็นคนที่อบอุ่นก็จะส่งผลให้บิดามีอิทธิพลโดยตรงต่อลูกชายในการพัฒนาความเป็นชาย และหากบิดาใกล้ชิดลูกสาวก็จะพัฒนานุคลิกลักษณะความเป็นเพศหญิงด้วยเช่นกัน การศึกษาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า บทบาทบิดาจึงเป็นบทบาทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก นอกจากบทบาทบิดาภายในครอบครัวแล้วการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวก็มีความสำคัญมาก โดยจากงานวิจัยของ พรพรรณ จันทรวง (2541 : 65-67) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันนั้นจะส่งผลให้พฤติกรรมของเด็กแตกต่างกัน ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางครอบครัวจึงมีความสำคัญที่จะสร้างเสริมให้เด็กมีการปรับตัวที่ดีในสังคม นอกจากนั้นเด็กนักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่ศึกษาเล่าเรียน มีสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่เด็กต้องมีความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน จากงานวิจัยของ พยอม ธีธรรส. (2540 : 107 - 108) พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียน และตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นยังสามารถร่วมพยากรณ์การปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ และยังพบอีกว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน

ในด้านของบุคลิกภาพนั้น เบอห์น (Berns.1997 : 41-42) ได้กล่าวถึง บุคลิกภาพว่าเป็นตัวอธิบายพฤติกรรมการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 117) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีลักษณะชอบเข้าสังคม ชอบสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ชอบสนุกสนาน ร่าเริง มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก ชอบช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ จนเกิดความสำเร็จนั้น มักได้รับการยอมรับจากเพื่อน และสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย และจากงานวิจัยของ เมอริสและคณะ ได้ศึกษากลุ่มเด็กวัยรุ่นของประเทศเนเธอร์แลนด์พบว่า ลักษณะของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีส่วนช่วยและส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีสุขภาพจิตดีและ

ปรับตัวได้ (Muris ; Meesters & Diederer. 2005 :1767) ผลการวิจัยดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กนักเรียนวัยรุ่นเป็นพื้นฐานในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้

ที่กล่าวมาจะเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
3. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น แต่บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
4. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง
5. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน ร่วมกับบุคลิกภาพ สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

การปรับตัวของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น

บุคลิกภาพกับการปรับตัวของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการปรับตัวของวัยรุ่น

สภาพแวดล้อมกับการปรับตัวของวัยรุ่น

สภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่น

- ลักษณะทั่วไปของบิดา

- บทบาทบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น

- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการปรับตัวของวัยรุ่น

สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับการปรับตัวของวัยรุ่น

- โรงเรียน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู

- กลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน

การปรับตัวของวัยรุ่น

“วัยรุ่น” (Adolescence) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ “Adolescere” หมายถึง เจริญสู่วุฒิภาวะ (Grow in to Maturity) และคำว่า Teenage หรือ Puberty ก็หมายถึง วัยรุ่น เช่นกัน วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 20 ปี (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. 2544 : 103) ซึ่งตรงกับช่วงพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) คืออายุประมาณ 13-19 ปี เป็นช่วงที่มีความขัดแย้งและมีลักษณะวิกฤติมากกว่าช่วงอื่นๆ เพราะเป็นช่วงที่ต้องปรับตัวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยแห่งทางเลือกที่จะเชื่อบิดามารดาหรือเชื่อเพื่อน หรือเลียนแบบดาราที่ตนนิยมดี เด็กวัยรุ่นที่ไม่รู้จักสมรรถภาพและคุณลักษณะของตนดีพอสมควร ไม่สามารถประสานอัตลักษณ์ของตนกับโครงสร้างของสังคมได้

จึงมักจะกลายเป็นวัยรุ่นที่หลงลืมตน สับสน เหนงาหงอย ว้าเหว่ หรือ อาจหลงผิดและติดยาเสพติดได้ ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในที่สุด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539 : 51-52) เด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและด้านเพศ เช่น เสียงเปลี่ยน สัดส่วนร่างกายเปลี่ยนแปลง มีลักษณะเป็นหญิงและชายชัดเจนขึ้น เป็นวัยที่มีระดับความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ๆ และมีไหวพริบทางปัญญาในการรับรู้อุดมการณ์ด้านศีลธรรมและจริยธรรม ระบบความคิดของวัยรุ่นก่อให้เกิดอคติต่างๆ ขึ้น เป็นผลมาจากความสามารถพื้นฐานในการรับรู้ เหตุผลทางจริยธรรม ลักษณะพัฒนาการของวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว (Harris & Buterworth. 2002 : 306) วัยรุ่นจึงต้องมีการปรับตัว ซึ่งธอร์เพและคนอื่นๆ ได้กล่าวถึงลักษณะทางการปรับตัวเอง (Self Adjustment) หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง 6 ด้าน ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง การมองเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง การรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกมีแนวโน้มที่จะถอยหนี ความรู้สึกมีอาการทางประสาท (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 46-47 ; citing Thorpe and others. 1953 : 3-4) พัฒนาการของวัยรุ่นในช่วงนี้จึงเป็นช่วงของการปรับตัว ซึ่ง ลาซารัส กล่าวถึงการปรับตัวของมนุษย์ว่า เป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่าง (เพียวาร์ ผลภาค. 2539 :51 ; อ้างอิงจาก Lazarus. 1969 : 17-18) ได้แก่

1. แรงผลักดันจากภายนอก (External Demands) ซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และต้องผูกพันกับผู้อื่น จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคม

2. แรงผลักดันจากภายใน (Internal Demands) อันได้แก่ แรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการทางร่างกาย เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวกสบาย และส่วนหนึ่งที่เกิดจากสภาพทางจิตซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น สามารถขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเหตุผลสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ และวางแผนการใช้เวลาของตนเอง อดทนต่อภาวะความคับข้องใจได้ อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่ยอมรับสภาพความไม่แน่นอนของชีวิตได้ (พรพรรณ จันทรง. 2541 :19-20 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1967 : 686) ลักษณะของมนุษย์นั้นมีความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม เพราะมีร่างกาย มีสมองที่ทำให้มีสติปัญญาในการควบคุมและจัดการกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต นับตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโต มนุษย์พัฒนาร่างกาย สมอง จิตใจและการปรับตัวในการดำเนินชีวิต (ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535 : 5) มนุษย์จึงจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัวอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ข้าง เพื่อดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์เอง และผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของการปรับตัว มีดังนี้

รัตน ย์ญทิพย์ (2522 : 8) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “การปรับตัว” หมายถึง การที่บุคคลสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยการประพฤติปฏิบัติตนได้ตามแนวทางส่วนใหญ่ของสังคม ตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเองและสภาพของความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2524 : 180) กล่าวว่า “การปรับตัว” หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ได้ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ (เกียรติศักดิ์ สองแสง. 2538 : 18 ; อ้างอิงจาก กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์. 2524 : 180)

พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533 :12-13) กล่าวถึงความหมายของ “การปรับตัว” ว่า คือ ลักษณะบุคลิกภาพพื้นฐานของการปรับตัวซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การปรับตัวเองและการปรับตัวทางสังคม

อรพินทร์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ (2536 : 3) กล่าวว่า “การปรับตัว” ว่าหมายถึง การปรับและเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างความต้องการของตนเองกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

เรธัสและเนวิด (Rathus and Nevid.1995 : 6-7) กล่าวว่า การปรับตัว คือ พฤติกรรมที่ยอมรับความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม และความต้องการด้านร่างกายในบางสิ่งบางอย่าง เช่น เมื่อเราหนาวเราก็สามารถทำให้ร่างกายอบอุ่นได้โดยสวมเสื้อผ้า เป็นต้น การปรับตัวจึงเป็นความต้องการบางสิ่งทีมากกว่าทางด้านจิต

เพยาวี ผลภาค (2539 : 54) ได้ศึกษาแนวคิดและสรุปนิยามของ การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและปัญหาต่างๆ ในสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเข้าใจสภาพและความต้องการของตนเอง และบุคคลอื่น มีวิธีการสนองความต้องการและสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างสอดคล้องและกลมกลืน ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข และมีสุขภาพจิตที่ดี

จงกลณี ต้อยเจริญ (2540 : 9) กล่าวถึง การปรับตัว หมายถึง การตอบสนองของบุคคล เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการตอบสนองแสดงออกมาในด้านร่างกายและสรีระ ด้านอัตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาระหว่างกัน

ที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การปรับตัวของนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนเข้าใจสภาพของตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติตนให้เข้ากับกฎระเบียบในสังคม สามารถเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้อย่างมั่นใจและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วัดได้โดยใช้แบบวัดการปรับตัวซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งนักเรียนที่ได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่าเป็นนักเรียนที่มีการปรับตัวสูง เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะการปรับตัวของเด็ก โดยนำแนวคิดการปรับตัวมาจากธอร์เพและคณะ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 46-47 ; อ้างอิงจาก Thorpe and others. 1953) และแบบวัดของพงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวัยรุ่น

สแตรง (1959) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี และกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัว พบว่า ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความอบอุ่น เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปรับตัวเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม (พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. 2544 : 29 ; อ้างอิงจาก Strang. 1959 : 14-15)

กิลล์ (1962) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่เรียนดีมักมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคม และสามารถแก้ปัญหา อีกทั้งมีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ (พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. 2544 : 29 ; อ้างอิงจาก Gill. 1962 : 144-149)

กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นในโรงเรียนสหศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการปรับตัวสูง และยังพบอีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีมักมีอารมณ์ดี เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขปัญหา การปรับตัวของวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียน ซึ่งเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

บุคลิกภาพกับการปรับตัวของวัยรุ่น

“บุคลิกภาพ” (Personality) มาจากคำละตินว่า “Persona” แปลว่า หน้ากากที่ตัวละครใช้สวมเวลาออกโรง เพื่อแสดงบทบาทที่ถูกกำหนดให้ (กรรณิการ์ อักษรกุล. 2521:62) บุคลิกภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ซึ่งคอบบ์ (Cobb. 2001 : 189) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลนั้นจะมีคุณลักษณะพิเศษสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผล สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิดจากสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ บุคลิกภาพจึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผู้ให้นิยามบุคลิกภาพไว้ ดังนี้

แมคแคนเนล (วรพจน์ สถิตเสถียร. 2548 : 11 ; อ้างอิงจาก McCannell. 1974 : 610) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะนิสัยที่บุคคลคิดและแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นแบบแผน เพื่อการปรับตัว

ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ลักษณะนิสัยนี้ หมายถึง ค่านิยม แรงจูงใจ เจตคติ อารมณ์ ความสามารถด้านต่างๆ มโนภาพแห่งตนรวมทั้งสติปัญญา

จุฑา บุรีภักดี (ชลธิชา บุญเลี้ยง. 2546 ; อ้างอิงจาก จุฑา บุรีภักดี. 2533 : 11) ได้ศึกษาคำว่า “บุคลิกภาพ” หมายถึง ลักษณะส่วนรวมของแต่ละบุคคลซึ่งประกอบด้วยระบบร่างกาย และจิตใจที่กำหนดให้บุคคลนั้นมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากบุคคลอื่น พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาทั้งลักษณะภายนอกที่มองเห็น และลักษณะภายในที่แสดงออกทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

ศรีธรรม ธนะภูมิ (2535 : 14) ได้ศึกษาความหมายของคำว่า “บุคลิกภาพ” ว่าหมายถึง ลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่แสดงออกซ้ำๆ เพื่อตอบสนองและปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม บุคลิกภาพสังเกตได้จากการแสดงออกหลายด้านของบุคคลนั้น เช่น ความสามารถ ความสนใจ ลักษณะเด่น ค่านิยม ทศนคติ ภาพพจน์เกี่ยวกับตน (self – image) และความประพฤติ เป็นต้น

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งประกอบด้วยระบบของร่างกาย และจิตใจ ที่กำหนดให้บุคคลแต่ละคนมีการปรับตัวและสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกับออกไป

บุคลิกภาพของมนุษย์นั้นมีหลายลักษณะและหลายองค์ประกอบที่ซับซ้อนกัน ในด้านของ ทฤษฎีบุคลิกภาพนั้น ได้มีนักจิตวิทยากลุ่มหนึ่ง คือ เซปลิน และบัคเนอร์ (Chaplin and Buckner) ได้ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานทางบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ซึ่งได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือ Journal of Personality ปี ค.ศ.1998-1999 เซปลิน และบัคเนอร์ (Chaplin and Buckner) ได้เสนอโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของบุคลิกภาพตามลักษณะนิสัยต่างๆ รวม 50 ลักษณะ ต่อมา ดิกแมน ได้ทำการศึกษาผลงานด้านบุคลิกภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ห่องค์ประกอบ พบว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านบุคลิกภาพของบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กต่างชาติหรือต่างภาษาย่อมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ (พรศิริ กองนวล. 2539 : 16 ; อ้างอิงจาก Digman. 1989 : 195-214) ต่อมา ฟิสก์ ได้พิสูจน์ว่าบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ได้ (พรศิริ กองนวล. 2539 : 16 ; อ้างอิงจาก Digman. 1989 : 195-214 ; citing Fiske. 1949) การที่เป็นที่นิยมใช้ก็เพราะสามารถประยุกต์ได้กับวัฒนธรรมต่างๆ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (The Big five) ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ซึ่งมีผู้นำไปปรับใช้ในการศึกษาวิจัยด้านบุคลิกภาพ โดย เมอร์ริสและคณะ (Muris ; Meesters & Diederren. 2005 : 1757-1763) ได้ศึกษาบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีอายุ 12 – 17 ปี และได้ให้นิยามบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

1. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้น ชอบการแข่งขัน กล้าแสดงออกในความคิดของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบอยู่ร่วมกับคนอื่น มีความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างมาก

2. บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน (Agreeableness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความสุภาพ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต มีไหวพริบ เข้าใจผู้อื่น

3. บุคลิกภาพแบบมีสติ (Conscientiousness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความตั้งใจ ในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้มีระเบียบ มีความแม่นยำ มีความรับผิดชอบ สามารถทำตามคำสั่ง ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี สามารถเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ที่อยู่ในภาวะกดดันได้

4. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง (Emotional instability) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความลึกลับ มีความวิตกกังวล มีความสะเทือนใจ มีความเครียด มีความไม่พอใจ มีความโกรธง่าย และมีความหวั่นไหวทางอารมณ์สูง

5. บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง (Openness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความรอบรู้ มีสติปัญญาในการปฏิบัติงาน มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับความคิดของคนอื่น ยึดหลักความจริง ชอบศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และมีความสนใจในเรื่องของสังคมและวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพของนักเรียน หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่แสดงแบบฉบับเฉพาะตนออกมาในลักษณะต่างๆ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างและวัดโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 60 ข้อ ซึ่งนักเรียนที่ได้คะแนนสูงในด้านใดด้านหนึ่งจากแบบวัดนี้แสดงว่ามีบุคลิกภาพในด้านนั้นมาก เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพ โดยนำทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและแบบวัดมาจากเมอริสและคณะ (Muris ; Meesters & Diederens. 2005 : 1757-1763) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.71

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพกับการปรับตัวของวัยรุ่น

งานวิจัยในด้านของบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการปรับตัวนั้นยังไม่มีแพร่หลายมากนัก แต่จากงานวิจัยของเลียวริน และเนเดอร์ไฮเซอร์ และเดวิด (Loehlin ; Neiderhiser ; David. 2005 : 1104-1115) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของบิดามารดา เป็นส่วนประกอบของการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น โดยการวิเคราะห์ตัวแปรหลายๆ ด้าน” ซึ่งผลการวิจัยพบว่าบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยของ ปวลัย วรสุต (2547 : 66-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนไม่ว่าเพศใดหรือแผนการเรียนใดล้วนมีลักษณะบุคลิกภาพที่ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 5 ด้าน ตามทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ

ที่สำคัญจริง จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปรับตัวไว้ไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion)

จากงานวิจัยของ ปิยพร ดวงทอง (2539 :65) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพการแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จทางกิจกรรมและความสำเร็จทางวิชาการนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัทเลย์ (1965) ที่ได้ศึกษานักเรียน 2 กลุ่มคือกลุ่มที่ปรับตัวได้ดี กับกลุ่มที่ปรับตัวไม่ดี พบว่า คนที่ปรับตัวได้ดีก็เป็นลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และคนที่ปรับตัวไม่ดีก็เป็นลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (จรัญศักดิ์ พิรศักดิ์โสภณ. 2547 : 53 ; อ้างอิงจาก สุลีณี อินสว่าง. 2516 ; อ้างอิงจาก Watley. 1965 : 20-23)

วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 83-84) ได้ศึกษา บุคคลที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวสูงมักชอบทำกิจกรรมต่างๆ และแสดงพฤติกรรมอย่างตรงไปตรงมา กล้าแสดงความเป็นผู้นำ และชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะ พวกแสดงตัวจึงมักเข้าหาผู้อื่นเพื่อให้ช่วยเหลือหรือสนับสนุนเมื่อมีความเครียด ดังนั้นพวกเขาจึงใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สตรอม (1969) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีการแสดงออกสูง มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมได้ดี ชอบสมาคมอยู่เป็นกลุ่ม (ชนนุช บุญสิทธิ์. 2541 : 117 ; อ้างอิงจาก Strom. 1969 : 215 - 217)

2. บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน (Agreeableness)

รชชรินทร์ ฉายแก้ว. (2536 : 87-88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แบบการเรียนรู้ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05. สอดคล้องกับการศึกษาของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) ที่พบว่า คนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางอารมณ์เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนั้น วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 85) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบอ่อนโยนเป็นผู้ที่ชอบให้ความร่วมมือและไว้วางใจผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอ่อนโยน และมีการแก้ไขปัญหาแบบคิดวางแผน

3. บุคลิกภาพแบบมีสติ (Conscientiousness)

จากงานวิจัยของนภาพรณ ไล่วัฒนา (2545:50) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์”

พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นผู้ที่มีรู้จักปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคมและรู้จักกระทำสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อีกทั้งนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในลักษณะที่มีความรับผิดชอบต่อน้ำใจของตนเอง สามารถเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ รู้จักกระทำสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก ไม่เก็บตัวและสามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี สอดคล้องกับ ริงเนสส์ (1968) ที่ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะปรับตัวทางอารมณ์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (เดมศักดิ์ คทวนิช. 2540 : 139 ; อ้างอิงจาก Ringness. 1968 : 140)

วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 86) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพมีสติสูงเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความรับผิดชอบ มีความต้องการประสบความสำเร็จในงานตามเป้าหมาย และใช้วิธีเผชิญกับความเครียดโดยตรง จึงใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา บุญเลี้ยง (2546 : 71) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่สูงจะมีการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมสูงและมีการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ต่ำ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านการมนุษยสัมพันธ์ และการเผชิญปัญหารูปแบบประนีประนอมนั้น จัดเป็นพื้นฐานของการปรับตัวของเด็ก ทั้งนี้เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมรอบข้างได้ อีกทั้งเมื่อเด็กเกิดปัญหาและใช้ทักษะการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอมนั้น จะทำให้การต่อสู้ที่แท้จริงต่างต่อสังคมนั้นลดลง เด็กก็จะปรับตัว อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น บุคลิกภาพจึงเป็นพื้นฐานในการการปรับตัวทั้งต่อตัวเด็กเอง ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก

4. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง (Emotional instability)

เฮอร์โรและคณะ (Herrero.; et al. 2005 : unpagged) ได้ศึกษาวิจัยในประเทศสเปน กับเด็กนักเรียนอายุ 11-16 ปี เรื่อง ความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตโศกเศร้าและยากลำบาก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีความลำบาก ยากจน จะมีความโศกเศร้าและมีพฤติกรรมผิดปกติ หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความเครียดจากด้านเศรษฐกิจของครอบครัวก็จะส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่นด้านอื่นๆ ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับกลวิธีเผชิญความเครียดของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า บุคคลที่มีลักษณะหวั่นไหวสูง มีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ความเครียดทางจิตใจสูง เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด เนื่องจากบุคคลลักษณะนี้ มักคิดถึงตนเอง รู้สึกกังวลกับการเข้า

สังคม มีลักษณะวิตกกังวล ตื่นเต้นง่าย มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย มีอารมณ์แปรปรวน มีความอ่อนแอต่อความเครียด ไม่สามารถเผชิญกับความเครียดได้ พวกเขาจึงใช้วิธีการหลีกเลี่ยงหนีจากสถานการณ์เครียดโดยการไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ไม่คิดหาวิธีแก้ปัญหา งานวิจัยดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตริยา ไชยศรีพรหม (2527:91) ได้ศึกษา ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียน ม.6 มีความวิตกกังวลสูง เพราะมีปัญหาทางการเรียนต่อการเลือกอาชีพ ทำให้บุคลิกภาพด้านการปรับตัวต่ำกว่าระดับชั้นอื่นๆ ดังนั้นบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีลักษณะของความวิตกกังวล และความซึมเศร้านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปรับตัวของเด็ก หากเด็กมีความเครียดสูงก็จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กในการปรับตัวของเด็กด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ ธีรวรรณ พิมพงาม (อรอนงค์ ทองสกุล. 2544 : 41 ; อ้างอิงจาก ธีรวรรณ พิมพงาม. 2538) ได้ศึกษารายกรณีกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว โรงเรียนวินิตศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวเกิดจาก ความวิตกกังวล คับข้องใจ ความเครียด ซึ่งเกิดจากไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้ รวมทั้งสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ดังนั้นความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงนั้น จึงมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่บ้าน โรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่น

5. บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง (Openness)

อรพิน หงวนศิริ (2533) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโปรแกรมวิทย์-คณิต จำนวน 569 คน พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองและความใจกว้างเป็นส่วนหนึ่งในบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (นภาพรณี โฉ่หวัทนา. 2545 : 22 ; อ้างอิงจาก อรพิน หงวนศิริ. 2533 : 89) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วรณะ แก้วมณีเยี่ยม (2536) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพด้านธุรกิจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สายวิชาการบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน พบว่า ด้านความกระตือรือร้น การมองโลกในแง่ดี ความคิดริเริ่มเป็นบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นภาพรณี โฉ่หวัทนา. 2545 : 23 ; อ้างอิงจาก วรณะ แก้วมณีเยี่ยม. 2536 : 108) งานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) ซึ่งได้ศึกษาพบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางด้านอารมณ์เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541 : 117) ได้ศึกษา ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนที รุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย

พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะชอบเข้าสังคม ชอบสร้างสรรค์ มีเพื่อนมาก ชอบสนุกสนานร่าเริง มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก ชอบช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ จนเกิดความสำเร็จนั้น จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน และสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ นักจิตวิทยาที่พบว่าบุคลิกภาพที่โดดเด่นของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น คือ การมีความคิดริเริ่ม สามารถคิดและพลิกแพลงการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงด้วยดี มีความมั่นใจในตนเอง มีความอดทนอย่างทรหด เป็นผู้ที่ไม่ยอมเลิกล้มความตั้งใจง่ายๆ (สุจินต์ ปรีชาสามารถ.2515:13 ;อ้างอิงจาก สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2510 : 58-59)

วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 84) ได้ศึกษา บุคลิกภาพแบบเปิดกว้างจะใช้วิธีการแก้ปัญหาที่มีลักษณะมองปัญหาและความเครียดแบบสร้างสรรค์ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ มีความคิดริเริ่ม พร้อมทั้งจะลองทำกิจกรรมใหม่และเปิดรับการตรวจสอบค่านิยมใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของดาร์กา อเนกนิธิ (2546 : 72-76) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบความทันสมัยของวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว แสดงตัว ในระดับที่แตกต่างกัน พบว่า วัยรุ่นในกลุ่มรวม (วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 16-19 ปีและวัยรุ่นตอนต้น อายุ 12-15 ปี) มีความทันสมัยด้านการยอมรับประสบการณ์ใหม่ ด้านการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัจจุบันและอนาคต ด้านการวางแผนในการทำงาน ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความเคารพและให้เกียรติผู้อื่น และด้านรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะเมื่อสภาพสังคมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยขึ้น วัยรุ่นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนสภาพการดำเนินชีวิตจากแบบดั้งเดิมมาเป็นแบบที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงส่งผลให้ระดับความทันสมัยในด้านต่างๆ ของวัยรุ่นอยู่ในระดับสูง

สรุปได้ว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการปรับตัวนั้น ยังไม่พบว่ามีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยในประเทศไทยมาก่อน แต่เนื่องจากทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปรับตัว โดยบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบนั้นมีส่วนประกอบของบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ซึ่งจากการศึกษาของ เมอร์ริสและคณะได้ทำการศึกษากลุ่มเด็กวัยรุ่นของประเทศเนเธอร์แลนด์พบว่า ลักษณะของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีส่วนช่วยและส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีสุขภาพจิตดีและมีการปรับตัวได้ (Muris ; Meesters & Diederens. 2005 : 1767) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจในเรื่องบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

สภาพแวดล้อมกับการปรับตัวของวัยรุ่น

สังคมแต่ละสังคมมีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน มีลักษณะวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศ และการดำรงชีวิต ลักษณะทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (Socialization) จากคนรุ่นหนึ่งๆ ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดังกล่าวจำเป็นต้องมีการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กันแบบตัวต่อตัว ผ่านตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน (Sullivan. 2004 : 78) สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กที่เด็กนักเรียนวัยรุ่นต้องปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคม

สภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่น

ครอบครัว (The Family) เป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ครอบครัวทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นมนุษย์ รวมถึงอิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ครอบครัวสามารถปกป้อง จัดหาสิ่งต่างๆ เพื่อเลี้ยงดูรวมไปถึงความรักใคร่ จัดหาตำแหน่งทางสังคม เป็นตัวกำหนดบทบาททางสังคม และยังมีอิทธิพลต่อบทบาทอื่น เช่น ศาสนา และช่วงชั้นทางสังคม ครอบครัวที่บิดามารดามีการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่างกันจะทำให้เด็กมีลักษณะแตกต่างกันด้วย บิดามารดาในสังคมทำงานจะให้กำลังใจแก่ลูก ให้ความสะดวกสบาย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในทางที่ชาวสะอาดและมีเครือข่ายทางสังคม แต่บิดามารดาที่อยู่ในชนชั้นกลางจะให้กำลังใจมากกว่าเอาใจใส่โดยตรง แทนที่จะให้สิ่งอำนวยความสะดวกแพงๆ การเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะเน้นความสัมพันธ์แบบเสมอภาค (Sullivan. 2004: 78 ; อ้างอิงจาก Ellis & Petersen. 1992 ; Kohn & Slomczynski. 1990) และจากงานวิจัยของ ไวท์, สปีสมัน และ คอสโตส (1983) กล่าวว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่น (Cobb. 2001 :186 ; อ้างอิงจาก Mazor & Enright. 1988 ; White, Speisman, & Costos. 1983) ดังนั้น บิดามารดาจึงเป็นต้นแบบ (role model) ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติและนิสัยใจคอของเด็กมากที่สุด บิดามารดาจึงควรตระหนักและระมัดระวังตนเองในการทำพฤติกรรม เพราะเด็กจะแปลความหมาย เกิดความรู้ ความคิดจากพฤติกรรมของบิดามารดา และถ่ายทอดทักษะความชำนาญต่างๆ ออกมาเป็นภาพพิมพ์ (imprint) อยู่ในความทรงจำของเด็กตลอดเวลา (นิคม วรรณราชู. 2544 : 134-135) กล่าวว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมาภายหลัง จากบทบาทบิดามารดาที่มีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งในปัจจุบันนี้มิได้มีแต่มารดาแต่เพียงผู้เดียว แต่บิดายังมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการอบรมเลี้ยงดูลูก ครอบครัวที่ขาดบิดา หรือบิดาไม่สนใจลูกและครอบครัวเท่าที่ควรนั้น เด็กจะขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กลายเป็นปัญหาสังคมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น บิดาควรตระหนักในบทบาทของตนทั้งในด้านการอบรมเลี้ยงดูลูก ควรประพฤติตนให้สังคมยอมรับ สนับสนุนให้ลูกเลือกอาชีพในอนาคต และให้คำปรึกษาแก่ลูก (อัจฉรา สุขารมณ. 2544 :38 ; อ้างอิงจาก จรรจา สุวรรณทัต. 2524) ดังนั้นการศึกษา

บทบาทของบิดาในครอบครัวจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากในปัจจุบันบิดาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูลูกมากขึ้น ในการศึกษาด้านบทบาทบิดา ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของบิดา

บิดา หมายถึง ชายผู้ให้กำเนิดแก่ลูก และยังเป็น “พ่อบ้าน” ซึ่งหมายถึง ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 : 776) ในทางสังคมวิทยานั้น พาร์สันส์ ได้กล่าวถึงบิดาว่าเป็นบุคคลในครอบครัวที่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในตำแหน่งผู้ตัดสินใจต่าง ๆ ของครอบครัว ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อความต้องการของชุมชนใหญ่ เช่น บทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม กฎระเบียบต่างๆ เป็นต้น บทบาทของบิดาในที่นี้เป็นพฤติกรรมแบบใช้เครื่องมือ (Instrumental Role) (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 33) การศึกษารoles ของบิดานั้นควรศึกษาในด้านของลักษณะชีวสังคมของบิดาซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของบิดาควบคู่กัน โดยผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะดังกล่าวไว้ดังนี้ คือ

- ในด้านของการศึกษาของบิดา และมารดาในครอบครัวไทยนั้นจากการศึกษาวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) เรื่อง “ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย” พบว่า นักเรียนที่มีบิดา มารดามีการศึกษาสูง จะได้รับการถ่ายทอดและมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจมากกว่า นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับต่ำ

- ในด้านระดับรายได้ อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2536 : 57) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น” พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สดใส นิยมจันทร์ (2541 : 87) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาการเรียน ส่วนตัวและสังคม และวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” พบว่า นักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน ประสบปัญหาการเรียน ส่วนตัวและสังคม แตกต่างกัน ซึ่งสดใส นิยมจันทร์ ได้กล่าวว่า อาจเนื่องมาจากบิดา มารดามีรายได้น้อยก็ย่อมมีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก เมื่อเทียบกับบิดามารดาที่มีรายได้มาก ดังนั้น เศรษฐกิจที่ไม่ดีอาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา โดยในงานวิจัยในต่างประเทศนั้น เฮอร์เรโรและคณะ (Herrero.; et al. 2005 : unpagged) ได้ศึกษาวิจัยในประเทศสเปนกับเด็กนักเรียนอายุ 11-16 ปี เกี่ยวกับเรื่อง ความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติและพฤติกรรม การขโมยในนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตสับสนและยากลำบาก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีความยากลำบาก ยากจน จะมีความสับสนและมีพฤติกรรมผิดปกติ ได้แก่ การขโมย โดยผลการวิจัยและ

วิเคราะห์พบว่า เกิดจากความเครียดด้านความยากจน เด็กนักเรียนวัยรุ่นที่มีความเครียดก็จะส่งผลต่อการปรับตัวด้านอื่นๆ ด้วย

จากคุณลักษณะของบิดา จะเห็นได้ว่า หากบิดาเป็นผู้ที่มีการศึกษา ก็จะสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามไปสู่เด็กนักเรียนวัยรุ่น อีกทั้งระดับรายได้ของบิดา มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อสุขภาพจิตของเด็กด้านความเครียด ซึ่งหากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความเครียดสูงก็จะมีปัญหาต่อการปรับตัวตามมา

บทบาทบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น

บิดานั้นเป็นเพศชาย เป็นผู้นำครอบครัว บทบาทของบิดา เกิดขึ้นจากการสร้างครอบครัวของบิดา บทบาทบิดาในแนวการมองแบบสมัยก่อน คือ การที่บิดาจะให้ความเอาใจใส่ต่อบุตรโดยเฉพาะการสืบต่ออาชีพของครอบครัว บิดาจะมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวและเกี่ยวข้องโดยตรงกับบุตรน้อย บิดาจะสามารถนำครอบครัวไปสู่ทิศทางที่กำหนดเอาไว้ บิดาเป็นผู้ที่นำเด็กให้เป็นอิสระจากการต้องพึ่งพามารดา บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจวางระเบียบวินัยและใช้การตัดสินใจที่ถูกต้อง (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 173-176) บิดามีหน้าที่ให้ความคุ้มครอง ปกป้องครอบครัว ให้การคำจุนเจือหนุนเสริมเศรษฐกิจ เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาในยามต้องการ ให้ความรักและความอบอุ่นแก่ครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ให้เกียรติและเคารพในสิทธิของคนในครอบครัว (น้ำผึ้ง สอนชี. 2547 : 10) บิดาจะทำกิจกรรมร่วมกับลูกอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่มารดาจะให้การดูแลเอาใจใส่มากกว่า จึงทำให้ลูกสนิทสนมกับมารดา แต่ลูกชายจะดูพฤติกรรมบิดาและเอาเป็นแบบอย่าง บิดาและลูกจึงเกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์กันทางคำพูดและทางร่างกาย เนื่องจากบิดาต้องการให้ลูกมีความรับผิดชอบและการกระตือรือร้นในสังคม ซึ่งลูกจะขอความเห็นจากบิดาโดยสังเกตจากการกระทำ สีหน้าและคำอนุญาตผ่านบริบทการแสดงออกของบิดา (Lamb. 1981 : 259-275) การที่บิดามีปฏิสัมพันธ์กับลูกผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันนั้นเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของบิดาและลูก และการที่บิดาใช้เวลาช่วงนั้นมีอิทธิพลต่อลูกเป็นอย่างมาก และบิดายังเป็น Role models ของลูกด้วย หากบิดาเป็นคนที่อบอุ่นก็จะส่งผลให้บิดามีอิทธิพลโดยตรงต่อลูกชายในการพัฒนาความเป็นชาย และหากบิดาใกล้ชิดลูกสาวก็จะพัฒนาบุคลิกลักษณะความเป็นเพศหญิงด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นทั้งบิดาและมารดายังมีอิทธิพลต่อบุคลิกลักษณะและธรรมชาติของเด็กแต่ละคนด้วย (Lamb. 2004 : 3 - 6)

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2536 : 178-180) กล่าวว่าบทบาทของบิดาที่มีต่อการพัฒนาเด็กในครอบครัวไทยว่า บิดาคือผู้รับผิดชอบครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว มารดาอยู่บ้านดูแลลูกและจัดกิจการงานภายในบ้านให้เรียบร้อย ดังคำกล่าวที่ว่า “บิดาเปรียบประดุจช้างทำหน้าที่ต้องก้าวเดินก่อน ส่วนมารดาเปรียบเหมือนช้างเท้าหลังคอยก้าวเดินตาม” ถึงแม้ว่าในปัจจุบันในครอบครัวไทยเปลี่ยนไปบ้างตามภาวะเศรษฐกิจ ทำให้มารดาต้องออกไป

ทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกแรงหนึ่ง ถึงกระนั้น ความสำคัญของบิดาก็ยังเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่ายิ่งต่อครอบครัวไทย

สรุปได้ว่า บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมที่มีความสำคัญ ได้แก่

1. การแก้ปัญหาและการสนับสนุน ทาร์กอต พาร์สันส์ กล่าวว่า บิดาเป็นบุคคลภายในครอบครัวซึ่งอยู่ในตำแหน่งเป็นผู้แก้ปัญหาต่างๆ ของครอบครัว (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 26 ; อ้างอิงจาก Benson.1985 : 28) บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาของบิดา เป็นบทบาทในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับบุตรแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา เป็นการแก้ปัญหาต่างๆ ไป ในชีวิตประจำวันของบุตร บิดาควรให้กำลังใจบุตร และช่วยเหลือบุตรในโอกาสอย่างเหมาะสม (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 27)

2. การหาเลี้ยงครอบครัว บิดาเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดและเป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่แล้วพ่อเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว เป็นกำลังทรัพย์ ถึงแม้ว่าสถานะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปแต่บทบาททางด้านเศรษฐกิจของบิดายังไม่เปลี่ยนแปลงไป จากผลการศึกษาทั้งบิดาและมารดาต่างให้ความเห็นว่า ครอบครัวที่ขาดพ่อนั้นฐานะทางเศรษฐกิจจะแย่ลง (อัจฉรา สุขารมณ. 2544 : 36 ; อ้างอิงจาก เฉลียว นูริภักดี และคนอื่นๆ. 2526 : 9) ดังนั้น การที่มีพ่ออยู่ด้วยนั้นทำให้ครอบครัวมีความมั่นคง และมีเสถียรภาพ

3. การสันทนากการ บิดานั้นมีบทบาทมากกว่าแม่ในด้านการจัดกิจกรรมภายในครอบครัว และภายนอกครอบครัว บิดาจะเป็นผู้ชักนำลูกให้รู้จักสังคมภายนอกบ้าน บิดาจึงควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมภายในบ้าน เช่น จัดกิจกรรมภายในบ้าน จัดสถานที่ภายในบ้าน และส่งเสริมให้ลูกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งบิดาควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมภายนอกบ้าน เช่น ไปเที่ยวภายนอกบ้าน (อัจฉรา สุขารมณ. 2544 : 37 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1982)

สรุปได้ว่า บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของบิดา 3 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาและการสนับสนุน การหาเลี้ยงครอบครัว การสันทนากการวัดโดยใช้แบบวัดบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 30 ข้อ นักเรียนที่คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่านักเรียนรับรู้ว่ามีบิดามีบทบาทสูงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเหมาะสมมาก แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยใช้แนวคิดทางสังคมวิทยาด้านบทบาทบิดามาจาก พาร์สันส์ และแบบวัดของ พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบิดากับการปรับตัวของวัยรุ่น

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2536 : 57) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น” ซึ่งพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกับบิดามารดามีความสามารถในการปรับตัวดี

อัจฉรา พุ่มมณีกร (2537 : 99-100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดาที่เป็นนักธุรกิจ ในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” ผลการวิจัยพบว่า บิดามีการลงโทษนักเรียนในระดับค่อนข้างดี โดยบิดาจะมีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนค่อนข้างใกล้ชิด เมื่อนักเรียนกระทำผิดบิดาจะให้โอกาสนักเรียนได้ชี้แจงเหตุผลก่อนเป็นส่วนใหญ่ เพราะการชี้แจงเหตุผลจะทำให้เด็กเข้าใจและปรับตัวได้ และยังพบอีกว่านักเรียนมีทัศนะอยู่ในระดับพอใจมากต่อการที่บิดาให้ความร่วมมือแก่ชุมชนด้วยความเต็มใจ และยังมีทัศนะอยู่ในระดับพอใจมากต่อการที่บิดาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน เนื่องจากบิดาประกอบธุรกิจทำให้เข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียนในโรงเรียนน้อย และยังพบว่า บิดาที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม จรรยา ด้วยการทำตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน รวมทั้งสอนกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ทางสังคมให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดี

พิษณุพร ธุโงการ (2541 : 92-94) ได้ศึกษา “บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยรุ่น” ซึ่งพบว่า จากบทบาทของบิดาในกลุ่มรวมนั้น พบว่า บทบาทด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา และด้านสันทนการมีความสัมพันธ์ต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของวัยรุ่นผู้ซึ่งเป็นบุตร และยังแสดงให้เห็นว่า ทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้มีอิทธิพลในการวางแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร โดยเฉพาะการให้บุตรของตนสามารถดูแลพึ่งตนเองได้

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543 : 102-103) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” พบว่า บุตรวัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครอง โดยการช่วยเหลือรายจ่ายในครอบครัว การถ่ายทอดประสบการณ์ ให้ความสำคัญต่อการเรียน (ซึ่งหากบิดาให้ความสำคัญกับการเรียนแล้วนั้นเปรียบเสมือนการที่บิดาค้นหาโอกาสด้านการเรียนให้แก่บุตร) และยังพบว่า บุตรวัยรุ่นนั้นต้องการให้บิดาเข้าใจบุตรวัยรุ่น ทั้งในการคบเพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ให้อภัยเมื่อทำผิด มองลูกในแง่ดี เด็กวัยรุ่นต้องการการให้เกียรติ ต้องการให้บิดารับฟังเหตุผลและความคิดเห็น ต้องการอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง

ญาติา หลาวเพชร (2544 : 114) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งพบว่า เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง ตัวแปรบทบาททางสังคมของบิดาเป็นตัวแปรที่เพิ่มเข้ามามีอำนาจในการทำนาย และเมื่อ

เด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย พบว่า บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมของบิดาสามารถทำนายความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ได้ ซึ่ง ญาดา หลาวเพชร ได้อธิบายว่า เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น บิดาจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการดูแลลูกวัยรุ่น โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัย การปูพื้นฐานทางอาชีพ และการดูแลอบรมสั่งสอนในเรื่องบทบาททางเพศ และเป็นผู้อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ของสังคม เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยม บรรทัดฐานและวัฒนธรรมทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าลักษณะบทบาทของบิดา ธรรมชาติของความ เป็นบิดา และสภาวะแวดล้อมของบิดานั้น ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนโดยตรง กล่าวคือ ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่และสั่งสอนระเบียบวินัยให้แก่เด็ก จะทำให้เด็กได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางจิตใจ สามารถปรับตัวได้ นอกจากนั้นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการปรับตัวได้ดีมากขึ้นคือ การที่เด็กได้ใช้เวลาอยู่กับครอบครัวทั้งกับบิดาและมารดานั้น ไม่ว่าจะเป็น การสอนหนังสือ การทำกิจกรรมเสริมด้านสันติภาพต่างๆ ของแต่ละครอบครัว กิจกรรมในด้าน สันติภาพ การให้กำลังใจ และสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเด็กและบิดามารดาจะทำให้เด็กวัยรุ่นเป็นเด็ก ที่ต้องการกำลังใจในการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมได้

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา

ประเทศไทยนั้นเราได้นำรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในการปกครองประเทศ ในด้านของครอบครัวก็เช่นเดียวกัน สังคมไทยนั้นจะเป็นสังคมที่มีขนาดเล็ก ประกอบด้วย บิดา มารดา ลูก หรือบางครอบครัวมี ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา รวมอยู่ด้วย สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ หรือ มีส่วนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะที่เรียกว่า “ภราดรภาพ” ดังนั้นวิธีการเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว สามารถถ่ายทอดให้สมาชิกในครอบครัวได้ดังนี้ คือ การให้การศึกษา ให้อำนาจสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น ให้ความสำคัญอดทน อดกลั้น ให้มีระเบียบวินัย รู้จักเคารพกฎหมาย ให้อำนาจการปรับตัว ให้มีเหตุผล ประชาธิปไตย ให้ความสำคัญชอบ ให้อำนาจการพัฒนาตนเอง รับฟังความคิดเห็นและช่วยแก้ปัญหา ให้อำนาจการประนีประนอม มีความรักความเมตตา ฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เชื่อในความสามารถของลูก มีศีลธรรม มีความสามัคคี บิดามารดาต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ฯลฯ ดังนั้น หลักของประชาธิปไตยในครอบครัวจึงอยู่ที่สมาชิกภายในครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา ลูก และสมาชิกคนอื่นๆ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความกตัญญูต่เวทีของลูกที่มีต่อบิดามารดา การตัดสินใจปัญหาต่างๆ ก็ควรมีการปรึกษาหารือกัน (คณะอนุกรรมการผลิตสื่อและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยในคณะกรรมการอัตลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2534 :1-13, 23-31) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตยจึงเป็น

รูปแบบที่ครอบครัวไทยปัจจุบันนิยมนำไปประพฤติปฏิบัติกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งนี้ เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการปรึกษาหารือกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว ซึ่งมีผู้ให้นิยามในด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไว้ดังนี้ คือ

สมาน กำเนิด (2520:5) ได้ศึกษานิยามของคำว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย” หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวเด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546 :7) ได้ศึกษานิยามของคำว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic)” หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อบุตรด้วยความยุติธรรม บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีความอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสอันควร เมื่อเด็กสามารถทำพฤติกรรมที่ต้องการ บิดามารดาจะให้รางวัลด้วยการยอมรับ ส่วนการลงโทษ จะใช้ต่อเมื่อเด็กตั้งใจปฏิเสธพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และจะใช้การลงโทษที่ไม่รุนแรง

ทวีวัฒน์ บุญชิต (2547 : 16) กล่าวว่า “ประชาธิปไตยในครอบครัว” หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีครอบครัวตนมีบรรยากาศประชาธิปไตย ได้แก่ การเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสได้พูดคุยอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเสมอภาค มีการกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกันขึ้นมาใช้ในครอบครัว ได้ฝึกให้สมาชิกได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบประจำวัน ซึ่งการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยนี้ มีส่วนส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทางจิตรวมทั้งพฤติกรรมประชาธิปไตยได้

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ให้ความรัก ให้ความยุติธรรม มีเหตุผล ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน วัดโดยใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่าเป็นนักเรียนที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง แบบวัดชุดนี้มาจากแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบวัดของ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.80

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการปรับตัวของวัยรุ่น

บรามรินด์ (Berns.1997 : 152-154 ; อ้างอิงจาก Baumrind. 1966) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น ซึ่งพบว่า บิดามารดาที่ใช้อำนาจในการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น บิดามารดาจะมีลักษณะควบคุมเด็กแบบอ่อนโยน มีเหตุผล มีความอบอุ่น มีลักษณะเฉพาะในด้านสามารถรับรู้สื่อสารกับเด็กได้ดี และให้ความรู้ฝึกฝนให้เด็กมีระเบียบวินัย เป็นที่ไว้วางใจแก่เด็ก การเลี้ยงดูของบิดามารดาในลักษณะประชาธิปไตยจะส่งผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีความเชื่อมั่น สามารถควบคุมตนเองได้ สามารถวิเคราะห์พิจารณาสิ่งต่างๆ ได้ มีความพอใจในตนเอง และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

สมาน กำเนิด (2520 : 36) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก” พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กปรับตัวได้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

โคมสมร เหลือโกศล (2532 : 1-2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดู” ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองโดยตนเองด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และโดยการทำงานร่วมกับผู้อื่นสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอเยอร์และเบอร์นรูเตอร์ ซึ่งพบว่า เด็กที่บิดามารดาฝึกให้รู้จักพึ่งตนเอง รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง จะสามารถปรับตัวและกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่าเด็กที่เรียกร้องความรักและต้องการความเอาใจใส่จากผู้ใหญ่มากเกินไป (รัตนา ยัญทิพย์. 2522 : 6 ; อ้างอิงจาก Ayer and Bernrueter. 1937 : 163)

พรพรรณ จันทรง (2541 : 65-67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

สายใจ อาจองค์ (2545 : 66-67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพการเข้าสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อบุคลิกภาพในการเข้าสังคมของเด็ก และบุคคลที่มีบุคลิกภาพในการเข้าสังคมนั้นจะต้องสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

ทวีวัฒน์ บุญชิต (2547 : 25) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ครอบครัว โรงเรียน และจิตลักษณะพื้นฐานที่เกี่ยวกับจิตและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มี

ประชาธิปไตยในครอบครัวสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความสามารถทางการรับรู้ การคิดสูง หรือมีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูง เป็นผู้ที่มีจิตประชาธิปไตย (เหตุผลเชิงจริยธรรม) สูงกว่า มีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่า มีสุขภาพจิตดีมากกว่า มีประสบการณ์ทางสังคมสูงกว่า นักเรียนที่มีประชาธิปไตยในครอบครัวต่ำ

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นใช้หลักโดยการที่สมาชิกภายใน ครอบครัวแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งโดยพื้นฐานของนักเรียนวัยรุ่นนั้นต้องการ ให้บิดามารดารับฟังความคิดเห็นของตนเอง หากบิดามารดาไม่รับฟังความคิดเห็นดังกล่าว จะทำให้เด็กมีความมั่นใจเป็นการส่งเสริมในด้านพัฒนาการ สติปัญญา และส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก

สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับการปรับตัวของวัยรุ่น

โรงเรียน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู

เด็กวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปีเป็นวัยแห่งการศึกษาและต้องใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน เมื่อเข้าสู่โรงเรียน เด็กวัยรุ่นก็จะมีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โรงเรียนจะสอนให้เด็กมี พื้นฐานในการเรียนรู้ ในการอ่านและการเขียน เรียนรู้สังคมอุตสาหกรรม และฝึกอบรมจัดหาทักษะที่ ชับซ้อนให้พวกเขาได้ใช้ในวัยผู้ใหญ่ในสังคมทำงานได้อย่างสงบสุข โรงเรียนยังได้เพิ่มเติมและถ่ายทอด รายละเอียดต่างๆ ของวัฒนธรรม และโครงสร้างสังคมที่สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นมาจากครอบครัว ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกาสอนให้นักเรียนมีค่านิยมในการรักชาติ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์และเป็น หน้าที่ของพลเมือง โรงเรียนจะสร้างให้เด็กมีค่านิยมในการติดต่อสื่อสารกับสังคมขนาดใหญ่ นอกจากนั้น เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้บทบาทหน้าที่ และลำดับขั้นการปกครองในโรงเรียน ในการปฏิบัติตน ต่อครู เจ้าหน้าที่ พนักงานครัว และคนอื่นๆ เด็กวัยรุ่นต้องเรียนรู้ระบบโรงเรียนของพวกเขา ต้องมา เรียนให้ทันเวลาไม่ให้ล่าช้า ทำให้ตรงต่อเวลาเพื่อให้เกิดเป็นทักษะส่วนบุคคล เด็กสามารถพูด วาดรูป คิดคำนวณสิ่งต่างๆ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนในโรงเรียนจะเรียนรู้ความต้องการ ความพึงพอใจ ความจริงในโลกที่เขาจะต้องปรับตัวให้ได้ โดยโรงเรียนนั้นจะให้อิสระแก่เด็กวัยรุ่นจากครอบครัว เป็น สื่อกลางเชื่อมต่อกับสังคมโลกภายนอก ในโรงเรียนนั้นเด็กที่โตมากที่สุดคือผู้ใหญ่จัดเป็นกลุ่มทาง สังคมในระดับเยาวชน ซึ่งในช่วงอายุที่เด็กนักเรียนวัยรุ่นต้องอยู่ร่วมกันในโรงเรียนจึงจัดอยู่ใน กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากครู และกลุ่มเพื่อน เป็นการเพิ่มทักษะใหม่ๆ ซึ่งส่งผลไปสู่การ เปลี่ยนแปลงของเด็กวัยรุ่นด้วย (Sullivan.2004 : 79) ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งนอกจากสภาพแวดล้อมด้านครอบครัวแล้ว เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ยัง ต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนๆ ต้องมีการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนที่ตนได้ เรียนหนังสืออยู่ ซึ่ง ประสาร ทิพย์ธารา (2545 : 52-53) กล่าวถึง การปรับตัวของวัยรุ่นว่า การปรับตัว

ของเด็กที่มีต่อบุคคลแวดล้อมใกล้ๆ ตัวรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก การปรับตัวของเด็กที่มีต่อบุคคลแวดล้อมใกล้ๆ ตัว นอกจากบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กมากที่สุดแล้วนั้น บุคคลที่รองลงมาได้แก่ ครู เพื่อนและบุคคลใกล้ชิดอื่นๆ ซึ่งก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กอาจจะปฏิบัติตามหรือเลียนแบบอย่างบุคคลที่ตนบูชา หรือบุคคลเหล่านั้นอาจชักนำเด็กไปสู่การปรับตัวแนวใดแนวหนึ่ง ดังนั้น ความสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นกับครูจึงมีความสำคัญมาก เพราะครูจะถ่ายทอดค่านิยม ระเบียบสังคมไปสู่เด็ก

ความสัมพันธ์กับครู จากสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมชีวิตเด็กมีอิทธิพลสำคัญต่อการปรับตัวของเด็ก ถ้าเด็กไม่ได้รับวัฒนธรรมจากสิ่งแวดล้อมแล้ว เด็กเหล่านั้นจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่ได้ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งในขณะที่เด็กได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่นั้น สิ่งแวดล้อมก็คือ ครู ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก เป็นผู้ที่ถ่ายทอดพฤติกรรมและทัศนคติให้แก่เด็ก (จิรพร โพธิ์สุวรรณ. 2519 : 8 ; อ้างอิงจาก Burgess. 1953 : 185) โรงเรียนเปรียบเหมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียน เนื่องจากชีวิตของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน โดยมีครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนชี้แนะแนวทางต่างๆ นอกเหนือจากการสอนตามปกติ ดังนั้น บทบาทของครูและบรรยากาศในโรงเรียนย่อมส่งผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียน (ทวีวัฒน์ บุญชิต. 2547 : 16) ครู มีหน้าที่จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ครูคือผู้ที่เข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ของเด็กในด้านความต้องการ ความสนใจ ความสามารถพิเศษของเด็ก และครูจะต้องรู้ว่าเด็กๆ นั้นมีความกลัวต่อการสอบตก ครูควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กในการเรียนรู้ อีกทั้งครูควรช่วยเหลือและสนับสนุนให้ความรัก และช่วยเหลือให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กนักเรียนจึงเป็นประสบการณ์ทางสังคมของเด็กอีกรูปแบบหนึ่ง (Berns. 1997 : 255 – 257) หน้าที่ของครูจึงควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีเพื่อส่งเสริมต่อการปรับตัวที่ดีของเด็ก (ประสาร ทิพย์ธารา. 2545 : 53) ซึ่ง สแตรง ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนว่า เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการสร้างความสำเร็จทางการเรียน (พวงสร้อย วรกุล. 2522 : 14 ; อ้างอิงจาก Strang. 1958 : 248) ในด้านความสัมพันธ์ของเด็กนักเรียนวัยรุ่นกับครูนั้น มีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

วิรุฬห์ ทองอำภา.(2522 : 8) ได้ศึกษานิยาม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ว่าหมายถึง พฤติกรรมระหว่างนักเรียนกับครู ทั้งในด้านการเรียนการสอนและการปกครองชั้นเรียน

พยอม ธัญธส.(2540 : 8) ได้ศึกษานิยาม ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การให้ความใกล้ชิด การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม มีความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน

สุภารัตน์ แซ่ตั้ง. (2547 : 5-6) ได้ศึกษานิยาม การอบรมสั่งสอนของครู หมายถึง วิธีการปฏิบัติของครูต่อนักเรียนในการอบรมสั่งสอนแบบอบอุ่นโดยการที่ครูพูดและกระทำในลักษณะ

คำนึงถึงความรู้สึกของนักเรียน และแบบใช้เหตุผลโดยการที่ครูชี้แจงเหตุผลในการอบรมนักเรียนในการปฏิบัติตนให้เหมาะสม และครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับครู หมายถึง การที่นักเรียนมีความใกล้ชิดกับครู มีการพูดคุยปรึกษา ขอรับคำชี้แจงจากครูอาจารย์ ครูอาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แนะนำด้านวิชาความรู้ต่างๆ และการปฏิบัติตนในการเรียนและชีวิตส่วนตัวแก่นักเรียน และนักเรียนยอมรับและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ วัดโดยใช้แบบวัดความสัมพันธ์กับครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ ซึ่งให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงจากแบบวัดนี้แสดงว่านักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีมากกับครู แบบทดสอบชุดนี้มาจากความสัมพันธ์กับครูมาจาก ชัลลีแวน (Sullivan. 2004) และสแตรง (พวงสร้อย วรกุล. 2522:14 ; อ้างอิงจาก Strang.1958 : 248) และแบบวัดมาจาก พยอม ธีธฤต (2540) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครู

บุช (ชนนุช บุญสิทธิ. 2541 : 129 ; อ้างอิงจาก Bush. 1942 : 645 – 656) กล่าวว่าบรรยากาศทางการเรียนที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนนั้น โดยที่ครูพยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจ รู้จักส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถในการปรับตัวสูง

แอนเดอร์สัน (เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2540 : 127 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1970 : 135-152) ได้ศึกษา บรรยากาศทางการเรียน ได้แก่ วิธีการสอนของครู การจัดสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมกิจกรรมภายในชั้นเรียน จะมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมในทางการเรียนของผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 58) พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางอารมณ์เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

พยอม ธีธฤต (2540 : 107 - 108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นยังสามารถร่วมพยากรณ์การปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ร้อยละ 47.50

สุภารัตน์ แซ่ตั้ง (2547 : 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านครอบครัว โรงเรียนและลักษณะทางพุทธของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับปรีชาเชิงอารมณ์แนวพุทธของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมสั่งสอนของครูแบบอบอุ่นมาก มีปรีชาเชิงอารมณ์สูง

จารุวรรณ สุขสวัสดิ์ (2548 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่น จังหวัดนนทบุรี พบว่า สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัวและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นค่อนข้างสูง

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับครู เกิดจากการที่ครูสั่งสอนเด็กแบบอบอุ่นนั้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของเด็กโดยตรง การปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูและเด็กยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งการกล้าแสดงออกปรีชาเชิงอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีนี้เองเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กปรับตัวได้ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

กลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน

กลุ่มเพื่อน (The Peer Group) มีตำแหน่งทางสังคมที่เท่าเทียมกัน และมีลักษณะความสัมพันธ์กันอย่างเสมอภาคกัน วัยรุ่นจะได้มีโอกาสเรียนรู้ ติดต่อกับ และทำงานร่วมกับคนอื่น (Sullivan. 2004: 78 ; อ้างอิงจาก Kohlberg.1981 ; Youniss.1985) สำหรับคนที่อยู่ในวัยเด็กนั้น ความสัมพันธ์ในสังคมหลักที่มีต่อครอบครัวจะถูกแทนที่โดยกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะหลังจากที่เข้าเรียนในโรงเรียนแล้ว เยาวชนเหล่านี้จะใช้เวลาส่วนมากกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดตัวเด็กที่สุดเพราะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน แต่ต่อมาเด็กจะกลับมาอยู่กับครอบครัว ซึ่งเป็นอะไรที่แตกต่างกัน เด็กส่วนใหญ่จะเผชิญหน้ากับความแตกต่างทางค่านิยม เทคโนโลยีและความแตกต่างด้านประสบการณ์ กลุ่มเพื่อนจะสามารถช่วย แลกเปลี่ยนความต้องการ และช่วยเหลือพวกเขาได้ พวกเขามีบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ และทางเลือกมากกว่าในครอบครัวของเขาเอง กลุ่มเพื่อนจัดว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของวัยรุ่นที่สามารถสนับสนุนความเป็นอิสระของพวกเขาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นซึ่งวัยรุ่นมีความรู้สึกที่สำคัญมาก (Sullivan.2004 : 79) สิ่งเหล่านี้จึงเป็นลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นกับเพื่อนที่ต้องพบปะเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือต่างรุ่นกันผ่านชุมชน ผ่านโรงเรียน เด็กต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่อยู่รอบๆ ใกล้ตัวอยู่เสมอ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กวัยรุ่นด้านทักษะทางสังคม มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ช่วยให้รู้จักตนเองมากขึ้น โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของกลุ่มเพื่อนว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับ เพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งการพูดคุยกับเพื่อนช่วยให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี พฤติกรรมทางเพศ บทบาทอาชีพต่างๆ อีกทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนช่วยส่งเสริมให้เด็กมีบทบาททางเพศที่เหมาะสม โดยได้มาจากการเลียนแบบภายในกลุ่ม โดย

นักเรียนชายก็จะเลียนแบบผู้ชายด้วยกัน และนักเรียนหญิงก็จะเลียนแบบนักเรียนหญิงด้วยกัน (เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. 2542 : 58-59) ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนวัยรุ่น ได้มีผู้ให้คำนิยามดังนี้

วิรุฬห์ ทองอำภา (2522 : 9) ได้ศึกษานิยามของ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนว่า หมายถึง พฤติกรรมระหว่างนักเรียนกับเพื่อนทั้งทางด้านความประพฤติ ความสนใจ การให้ความช่วยเหลือ

เพยาร์ ผลภาค (2539 : 12-13) ได้ศึกษานิยามของ การปรับตัวกับเพื่อนว่า หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการคบเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ โดยพิจารณาจากความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน

พยอม ธีธฤต. (2540 : 8-9) ได้ศึกษานิยาม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนกับเพื่อนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนกับเพื่อนต่างยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541 : 5) ได้ศึกษานิยาม สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทั้งทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วยลักษณะของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ รู้จักการให้และการยอมรับ รู้จักสิทธิของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อนก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติตนกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนมีการพูดคุย สามารถทำงานและร่วมกิจกรรมในด้านการเล่น การเรียนกับเพื่อน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษากับเพื่อนๆ วัดโดยใช้แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ ซึ่งให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว เมื่อได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีมากกับเพื่อนโดยได้รับแนวคิดความสัมพันธ์กับเพื่อนมาจาก ซัลลิแวน (Sullivan. 2004) และแบบวัดมาจาก เพยาร์ ผลภาค (2539) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อน

พยอม ธีรสุ. (2540 : 107-108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนั้นยังสามารถร่วมพยากรณ์การปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 47.50

อารมณ มัตตะเดช (2543 : 76) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้กลไกการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนหญิงมีการใช้กลไกการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนแบบพยายามแก้ปัญหา มากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายมีการใช้กลไกการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนแบบกลไกป้องกันตนมากกว่านักเรียนหญิง

เอกชัย ฉายสิว (2547:100-103) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาและการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยมศึกษา รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า เด็กนักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญมาก เด็กในวัยนี้จะต้องไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือ เพื่อศึกษาหาความรู้จากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเห็นได้ว่านอกจากสังคมใกล้ตัวคือบ้านแล้วนั้นยังมีโรงเรียนเป็นบ้านแห่งที่สองของนักเรียนด้วย นอกจากครูซึ่งเป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนเด็กนักเรียนแล้ว เด็กนักเรียนแต่ละคนยังต้องเรียน ต้องเล่น ต้องทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนในโรงเรียน ดังนั้น การที่เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนรอบข้างจึงเป็นสิ่งที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีเริ่มจากการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีด้วยการมีท่าทีอ่อนโยน เข้าใจ เห็นใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และนักเรียนต้องกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองออกไปเพื่อให้บุคคลรอบข้างได้รับรู้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนนั้นมักมีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้างตามวัยของเด็ก เด็กนักเรียนวัยรุ่นนั้นจะต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ต้องรู้จักและเข้าใจผู้อื่นและตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไป การที่เด็กนักเรียนมีความเข้าใจสิ่งรอบข้าง และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้นั้นแสดงให้เห็นว่าเด็กมีการปรับตัว อีกทั้งความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนยังส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กและส่งผลต่อการเผชิญปัญหาทางการเรียน

ทำให้มีความสุขในการเรียน การเรียนรู้สิ่งต่างๆ และการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ส่งผลให้ได้แก่นักเรียน
วัยรุ่นมีพัฒนาการที่ดีต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15 -16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 391 คน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 303 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. n.d.)

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้มานี้ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนตามเขตการศึกษาที่มีอยู่ 3 เขตการศึกษา

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละเขต เขตละ 3 โรงเรียน ได้โรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มนักเรียนชั้น ม.4 มา 2 ห้องเรียน ในแต่ละโรงเรียนที่ได้รับเลือกขั้นที่ 2 มีนักเรียนห้องเรียนละประมาณ 20 -35 คนขึ้นไป จำนวนนักเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 391 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 5 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปรับตัว

ตอนที่ 3 แบบวัดบุคลิกภาพ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

โดยคุณภาพของเครื่องมือวัดในเรื่องของอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของตัวแปรต่างๆ ปรากฏดังตาราง 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น เป็นแบบสอบถามที่ถามข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุปัจจุบันของนักเรียน จำนวนพี่น้อง ลำดับที่ของบุตร และอายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ปัจจุบันนักเรียนอายุปี
3. นักเรียนมีพี่น้องท้องเดียวกันทั้งหมด.....คน
4. นักเรียนเป็นบุตรคนที่.....
5. ปัจจุบันบิดาของนักเรียนมีอายุ.....ปี
6. บิดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับใด
 - ☐ ประถมศึกษาตอนต้น
 - ☐ ประถมศึกษาตอนปลาย
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - ☐ ปวช.
 - ☐ ปวส.
 - ☐ อนุปริญญา
 - ☐ปริญญาตรี
 - ☐ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

7. ปีค่านักเรียนมีรายได้ต่อเดือนโดยประมาณเท่าใด

- ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท
- ☐ 10,001-15,000 บาท
- ☐ 15,001-20,000 บาท
- ☐ 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปรับตัว เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับตัว โดยนำแนวคิดการปรับตัวมาจาก ธอร์เพ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 46-47 ; อ้างอิงจาก Thorpe and others. 1953) และแบบวัดมาจาก พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 นำมาปรับและพัฒนา พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดกับนักเรียนจำนวน 100 คน (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ใช้จริง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริงค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย จำนวน 36 ข้อ

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
* ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยไม่เคยมีปัญหา						
* ข้าพเจ้ามักพึ่งพาผู้อื่นในการทำงานตลอดเวลา						

การให้คะแนนแบบวัด ผู้วิจัยให้คะแนนแบบวัดบุคลิกภาพ ดังนี้

กรณีข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

กรณีข้อความทางลบ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนน โดยมีคะแนนระหว่าง 36 -216 คะแนน

ความหมายคะแนน สำหรับการปรับตัว ผู้ที่ได้คะแนนที่สูงกว่าในแต่ละด้าน หมายความว่าบุคคลนั้นมีการปรับตัวสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า โดยในแบบสอบถามการปรับตัวมีค่าความเชื่อมั่นฉบับทดลองใช้ .828 และค่าความเชื่อมั่นฉบับใช้จริง .847

ตอนที่ 3 แบบวัดบุคลิกภาพ เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย บุคลิกภาพแบบแสดงตัว(Extraversion) บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน(Agreeableness) บุคลิกภาพแบบมีสติ(Conscientiousness) บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง(Emotional instability) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง(Openness) โดยนำทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและแบบวัดมาจาก เมอร์ริสและคณะ (Muris ; Meesters & Diederren. 2005 : 1757-1763) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.71 นำมาปรับและพัฒนา พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดกับนักเรียนจำนวน 100 คน (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ใช้จริง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 60 ข้อ

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
- ข้าพเจ้าชอบพบปะผู้คน - ข้าพเจ้าสุภาพเมื่อพูดกับผู้อื่น - ข้าพเจ้าทำงานหนักได้ด้วยความสะดวกสบายใจ - ข้าพเจ้าเป็นคนที่อารมณ์เสีย - ข้าพเจ้าชอบดูข่าวทางทีวีและต้องการที่จะรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในโลก						

การให้คะแนนแบบวัด ผู้วิจัยให้คะแนนแบบวัดบุคลิกภาพ ดังนี้

กรณีข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

กรณีข้อความทางลบ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนนเป็นรายด้าน โดยแต่ละด้านมีคะแนนระหว่าง 13-78 คะแนน

ความหมายคะแนน สำหรับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ผู้ที่ได้คะแนนที่สูงกว่าในแต่ละด้านหมายความว่า บุคคลนั้นมีลักษณะบุคลิกภาพแบบนั้นสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

ความหมายคะแนน สำหรับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ผู้ที่ได้คะแนนที่สูงกว่า แสดงว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงน้อยกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

ในแบบวัดบุคลิกภาพนั้นมีค่าความเชื่อมั่นฉบับทดลองใช้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว .864 บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน .836 บุคลิกภาพแบบมีสติ .841 บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง .885 บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง .879 และเมื่อนำแบบวัดดังกล่าวไปใช้จริงมีค่าความเชื่อมั่นฉบับใช้จริง คือ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว .854 บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน .814 บุคลิกภาพแบบมีสติ .815 บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง .861 บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง .807

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหา

เกี่ยวกับบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม ในด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันติทางการ แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยได้รับแนวคิดทางสังคมวิทยา ด้านบทบาทบิดาจาก พาร์สันส์ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล.2533 : 32 ; อ้างอิงจาก Parsons. 1960 : 45 -47) และแบบวัดมาจาก พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78 จำนวน 30 ข้อ และได้รับแนวคิดด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบวัดมาจาก ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.80 จำนวน 10 ข้อ นำมาปรับและพัฒนา พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดกับนักเรียนจำนวน 100 คน (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ใช้จริง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
- บิดาของข้าพเจ้าคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาต่อของข้าพเจ้า - บิดาข้าพเจ้าเป็นผู้ที่รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของข้าพเจ้า - ในช่วงวันหยุดเสาร์ หรืออาทิตย์ บิดาทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกภายในบ้าน - ครอบครัวของข้าพเจ้ามักนำเรื่องราวที่มีประโยชน์มาอภิปราย / พูดคุยกัน						

การให้คะแนนแบบวัด ผู้วิจัยให้คะแนนแบบวัดบุคลิกภาพ ดังนี้

กรณีข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

กรณีข้อความทางลบ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนนเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการแก้ปัญหาทางครอบครัว และสังคม มีคะแนนระหว่าง 11 - 66 คะแนน
2. ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีคะแนนระหว่าง 10 - 60 คะแนน
3. ด้านการสันตนาการ มีคะแนนระหว่าง 10 - 60 คะแนน

และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีคะแนนระหว่าง 10 - 60 คะแนน

ความหมายคะแนน สำหรับบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม ด้านการแก้ไข ปัญหาและการสนับสนุน ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านการสันตนาการ และการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ผู้ที่ได้คะแนนที่สูงกว่าในแต่ละด้านหมายความว่าบุคคลนั้นมีการ รับรู้สภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านต่างๆ สูงกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

ในแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัวมีค่าความเชื่อมั่นฉบับทดลองใช้ในแต่ละ ละครึ่งประกอบ ดังนี้ บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม ด้านการแก้ไข ปัญหาและการสนับสนุน .837 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว .834 ด้านสันตนาการ .824 และการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยของบิดาและมารดา .747 และเมื่อนำแบบวัดดังกล่าวไปใช้จริงมีค่าความเชื่อมั่นฉบับใช้จริง คือ

บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ไขปัญหาและการสนับสนุน .883 ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว .861 ด้านการสันตนาการ .795 และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา .821

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน เป็นแบบวัดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับด้านความสัมพันธ์กับครู โดยได้รับแนวคิดความสัมพันธ์กับครูมาจาก ซัลลิแวน (Sullivan. 2004) และสแตรง (พวงสร้อย วรกุล. 2522: 14 ; อ้างอิงจาก Strang. 1958 : 248) และแบบวัดมาจาก พยอม ธีธฤต (2540) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 จำนวน 10 ข้อ และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยได้รับแนวคิดความสัมพันธ์กับเพื่อนมาจาก ซัลลิแวน (Sullivan. 2004) และแบบวัดมาจาก เพียว ผลิต (2539) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89 จำนวน 10 ข้อ นำมาปรับและพัฒนา พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดกับนักเรียนจำนวน 100 คน (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มนักเรียนที่ใช้จริง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อน ข้าง จริง	ค่อน ข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
- ข้าพเจ้าสามารถปรึกษากับครูได้เมื่อมีปัญหา						
- ข้าพเจ้าสามารถปรับความทุกข์กับเพื่อนได้						

การให้คะแนนแบบวัด ผู้วิจัยให้คะแนนแบบวัดบุคลิกภาพ ดังนี้

กรณีข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1

กรณีข้อความทางลบ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 1
จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 2
ค่อนข้างจริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 3
ค่อนข้างไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 4
ไม่จริง	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 5
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	ระดับคะแนน 6

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนนเป็นรายด้าน โดยแต่ละด้านมีคะแนนระหว่าง 10 – 60 คะแนน

ความหมายคะแนน สำหรับความสัมพันธ์กับครูและความสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าในแต่ละด้านหมายความว่าบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์ด้านนั้นสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

ในแบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีค่าความเชื่อมั่นฉบับทดลองใช้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับครู .878 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน .817 และเมื่อนำแบบวัดดังกล่าวไปใช้จริงมีค่าความเชื่อมั่นฉบับใช้จริง คือ ด้านความสัมพันธ์กับครู .821 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน .817

ตาราง 1 แสดงคุณภาพของเครื่องมือวัดในแต่ละตัวแปร

แบบสอบถาม	จำนวน ข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนรวมกับคะแนน รายข้อ (ต่ำสุด – สูงสุด)	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา
การปรับตัว	36	.175 - .546	.847
บุคลิกภาพ			
* บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	13	.291 - .638	.854
* บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน	13	.324 - .602	.814
* บุคลิกภาพแบบมีสติ	13	.266 - .615	.815
* บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง	13	.254 - .684	.861
* บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง	13	.260 - .558	.807
สภาพแวดล้อมทางครอบครัว			
* บทบาทบิดาด้านการแก้ไขปัญห และการสนับสนุน	11	.394 - .781	.883
* บทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยง ครอบครัว	10	.243 - .780	.861
* บทบาทบิดาด้านการสนับสนุนการ	10	.348 - .656	.795
* การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ของบิดาและมารดา	10	.312 - .699	.821
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน			
* ความสัมพันธ์กับครู	10	.393 - .641	.821
* ความสัมพันธ์กับเพื่อน	10	.412 - .614	.817

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อติดต่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนต่างๆ ที่คัดเลือกไว้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามกำหนดเวลาที่ได้นัดหมายกับทางโรงเรียนต่างๆ
3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดแล้วเลือกเอาเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 12 (Statistical Package for the social science for Windows) วิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ ดังต่อไปนี้

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรต่างๆ เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม
3. ใช้สถิติ Multiple Regression เพื่อทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน บุคลิกภาพ และชีวสังคมของนักเรียนวัยรุ่น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS ซึ่งจะนำมาแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การพยากรณ์
β	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที
X_1	แทน	ตัวแปรบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน
X_2	แทน	ตัวแปรบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว
X_3	แทน	ตัวแปรบทบาทบิดาด้านสันตนาการ
X_4	แทน	ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา
X_5	แทน	ตัวแปรความสัมพันธ์กับครู
X_6	แทน	ตัวแปรความสัมพันธ์กับเพื่อน
X_7	แทน	ตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว
X_8	แทน	ตัวแปรบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน
X_9	แทน	ตัวแปรบุคลิกภาพแบบมีสติ
X_{10}	แทน	ตัวแปรบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง
X_{11}	แทน	ตัวแปรบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง
Y	แทน	ตัวแปรการปรับตัว

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมุติฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียน บทบาทของบิดาทางครอบครัวและสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ ปราบกฎผลการวิเคราะห์ดังตาราง 2-3

ตาราง 2 จำนวนคน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคม

ข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	159	40.7
หญิง	232	59.3
2. อายุของบิดา		
30 – 40 ปี	54	13.8
41 – 50 ปี	236	60.4
มากกว่า 50 ปี	101	25.8

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. การศึกษาของบิดา		
ประถมศึกษาตอนต้น	19	4.9
ประถมศึกษาตอนปลาย	45	11.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	9.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	13.6
ปวช.	26	6.6
ปวส.	38	9.7
อนุปริญญา	24	6.1
ปริญญาตรี	122	31.2
สูงกว่าปริญญาตรี	27	6.9

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้ของบิดา		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	73	18.7
10,001 - 15,000 บาท	89	22.8
15,001 - 20,000 บาท	71	18.2
20,001 บาทขึ้นไป	158	40.4
รวม	391	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนวัยรุ่น ที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ที่มีอายุ 15-16 ปี จำนวน 391 คนนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 232 คน (ร้อยละ 59.3) ส่วนใหญ่มีบิดาอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 236 คน (ร้อยละ 60.4) ระดับการศึกษาของบิดาส่วนใหญ่อยู่ชั้นปริญญาตรี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 31.2) และบิดาส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 บาท ต่อเดือนขึ้นไป จำนวน 158 คน (ร้อยละ 40.4)

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร จำแนกตามเพศของนักเรียนวัยรุ่น

ตัวแปร	เพศ					
	ชาย		หญิง		รวม	
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D
บทบาทของบิดาทางครอบครัว						
และสังคม						
ด้านการแก้ปัญหาและ	50.60	9.07	51.07	9.86	50.88	9.54
สนับสนุน						
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	47.26	8.05	47.28	8.96	47.27	8.59
ด้านสันติภาพ	40.56	7.64	41.72	8.44	41.25	8.13
การอบรมเลี้ยงดูแบบ						
ประชาธิปไตยของบิดาและ						
มารดา						
ความสัมพันธ์กับครู	43.53	6.90	44.18	6.37	43.92	6.59
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	47.65	6.36	49.54	5.43	48.77	5.89
บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	59.03	8.24	58.99	7.09	59.01	7.57
บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน	57.41	6.54	59.14	6.08	58.44	6.32
บุคลิกภาพแบบมีสติ	55.79	6.92	55.86	7.01	55.83	6.97
บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่	39.22	9.98	38.83	10.59	38.99	10.34
มั่นคง						
บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง	54.86	7.02	53.52	7.30	54.06	7.21
การปรับตัว	162.44	14.70	165.66	14.92	164.35	14.90

จากตาราง 3 พบว่า ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางครอบครัว นักเรียนหญิง มีคะแนนเฉลี่ยในเรื่องบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม ด้านการแก้ปัญหาและสนับสนุน ($\bar{x}_{ชาย} = 50.60$, $\bar{x}_{หญิง} = 51.07$) และด้านสันติภาพ ($\bar{x}_{ชาย} = 40.56$, $\bar{x}_{หญิง} = 41.72$) มากกว่านักเรียนชาย ส่วนด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($\bar{x}_{ชาย} = 47.26$, $\bar{x}_{หญิง} = 47.28$) นักเรียนชายและนักเรียนหญิง

มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมาก และนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและ มารดา ($\bar{x}_{ชาย} = 47.43$, $\bar{x}_{หญิง} = 48.68$) มากกว่านักเรียนชาย

ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยความสัมพันธ์กับครู ($\bar{x}_{ชาย} = 43.53$, $\bar{x}_{หญิง} = 44.18$) และความสัมพันธ์กับเพื่อน ($\bar{x}_{ชาย} = 47.65$, $\bar{x}_{หญิง} = 49.54$) มากกว่านักเรียนชาย

ในเรื่องบุคลิกภาพนักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($\bar{x}_{ชาย} = 59.03$, $\bar{x}_{หญิง} = 58.99$) บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($\bar{x}_{ชาย} = 39.22$, $\bar{x}_{หญิง} = 38.83$) และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($\bar{x}_{ชาย} = 54.86$, $\bar{x}_{หญิง} = 53.52$) มากกว่านักเรียนหญิง แต่นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($\bar{x}_{ชาย} = 57.41$, $\bar{x}_{หญิง} = 59.14$) มากกว่านักเรียนชาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ”

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้ตัวแปรการปรับตัว เป็นตัวแปรตาม และใช้ตัวแปรบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดาเป็นตัวแปรอิสระ ในกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ ปรากฏผลดังตาราง 4-5

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุ รายได้ และการศึกษาของบิดา กับ การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	การปรับตัว		
	ชาย	หญิง	รวม
อายุของบิดา	-.100	-.065	-.086
รายได้ของบิดา	.164*	.029	.078
การศึกษาของบิดา	.007	-.024	-.019

* $P < .05$

จากตาราง 4 พบว่า โดยภาพรวมการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุของบิดา รายได้ของบิดา และการศึกษาของบิดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แต่เมื่อ

พิจารณาในวัยรุ่นชายนั้นพบว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับรายได้บิดา ($r = .164$) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 กล่าวคือ ถ้าบิดามีรายได้สูง (ต่ำ) ก็จะมีการปรับตัวสูง (ต่ำ) ตามไปด้วย และเมื่อพิจารณาในวัยรุ่นหญิง พบว่า การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นหญิงไม่มีความสัมพันธ์กับอายุของบิดา รายได้ของบิดา และการศึกษาของบิดา

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว กับการปรับตัว
ของนักเรียนกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ

ตัวแปร	การปรับตัว		
	ชาย	หญิง	รวม
บทบาทของบิดาทางครอบครัวและสังคม			
ด้านการแก้ปัญหาและสนับสนุน	.432**	.362**	.389**
ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	.326**	.360**	.345**
ด้านสันติภาพ	.426**	.452**	.445**
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา	.601**	.562**	.581**

** $P < .01$

จากตาราง 5 พบว่า โดยภาพรวมการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ บทบาทของบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งกลุ่มรวม กลุ่มนักเรียนชายและกลุ่มนักเรียนหญิง

โดยกลุ่มรวมนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = .581$) รองลงมาคือ บทบาทของบิดาด้านสันติภาพ ($r = .445$) และด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน ($r = .389$) และการปรับตัว มีความสัมพันธ์น้อยสุด กับ บทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($r = .345$) กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดามาก (น้อย) บิดามีบทบาทด้านสันติภาพมาก (น้อย) มีการแก้ปัญหาและสนับสนุนมาก (น้อย) และบิดามารดามีบทบาทหาเลี้ยงครอบครัวมาก (น้อย) มีการปรับตัวมาก (น้อย) ตามไปด้วย

โดยในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชาย และนักเรียนวัยรุ่นหญิง การปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ($r = .601$ และ $.562$ ตามลำดับ)

บทบาทบิดาด้านสันตินาการ ($r = .426$ และ $.452$ ตามลำดับ) การแก้ปัญหาและสนับสนุน ($r = .432$ และ $.362$ ตามลำดับ) และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ($r = .326$ และ $.360$ ตามลำดับ) กล่าวคือ ทั้งนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดามาก (น้อย) บิดามีบทบาทด้านสันตินาการมาก (น้อย) มีการแก้ปัญหาและสนับสนุนมาก (น้อย) และบิดามารดามีบทบาทหาเลี้ยงครอบครัวมาก (น้อย) มีการปรับตัวมาก (น้อย) ตามไปด้วย

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น”

ผลการทดสอบสมมติฐานได้ปรากฏผล ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับการปรับตัว ของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศของนักเรียน

ตัวแปร	การปรับตัว		
	ชาย	หญิง	รวม
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน			
ความสัมพันธ์กับครู	.427**	.607**	.532**
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	.666**	.622**	.644**

** P<.01

จากตาราง 6 พบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยการปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวก กับความสัมพันธ์กับเพื่อนสูงสุด ($r = .644_{รวม}, .666_{ชาย}, .622_{หญิง}$) และมีความสัมพันธ์รองลงมา กับความสัมพันธ์กับครู ($r = .532$) กล่าวคือ ถ้านักเรียนวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง (ต่ำ) และมีความสัมพันธ์กับครูสูง (ต่ำ) ก็จะมีการปรับตัวสูง (ต่ำ) ตามไปด้วย

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น แต่บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น”

จากการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ กับการปรับตัว ของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ

ตัวแปร	การปรับตัว		
	ชาย	หญิง	รวม
บุคลิกภาพ			
บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	.552**	.548**	.545**
บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน	.566**	.653**	.621**
บุคลิกภาพแบบมีสติ	.576**	.643**	.614**
บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง	-.378**	-.597**	-.511**
บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง	.477**	.429**	.433**

** P<.01

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาในภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ กับการปรับตัว ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า การปรับตัว มีความสัมพันธ์ทางบวก กับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง โดยมีความสัมพันธ์สูงสุด กับบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($r = .621$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบมีสติ ($r = .614$) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($r = .545$) และการปรับตัวมีความสัมพันธ์น้อยสุด กับบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($r = .433$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($r = .511$) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 กล่าวคือ ถ้านักเรียนวัยรุ่น มีบุคลิกภาพแบบอ่อนโยนสูง (ต่ำ) มีบุคลิกภาพแบบมีสติสูง (ต่ำ) มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวสูง (ต่ำ)และมีบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างสูง (ต่ำ) ก็จะมีการปรับตัวสูง (ต่ำ)ตามไปด้วย ในขณะที่ ถ้านักเรียนวัยรุ่น มีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงสูง ก็จะมีการปรับตัวต่ำ แต่ถ้าหากมีบุคลิกภาพแบบอารมณ์ไม่มั่นคงต่ำ ก็จะมีการปรับตัวสูง

ในกลุ่มวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง มีการปรับตัว ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($r = .552$ และ $.548$ ตามลำดับ) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($r = .566$ และ $.653$ ตามลำดับ) บุคลิกภาพแบบมีสติ ($r = .576$ และ $.643$ ตามลำดับ) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($r = .477$ และ $.429$ ตามลำดับ) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($r = -.378$ และ $-.597$ ตามลำดับ) กล่าวคือ ถ้านักเรียนวัยรุ่นชาย หรือหญิง มีบุคลิกภาพแบบมีสติสูง (ต่ำ) มีบุคลิกภาพแบบอ่อนโยนสูง(ต่ำ) มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวสูง (ต่ำ)และมีบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างสูง (ต่ำ) ก็จะมีการปรับตัวสูง (ต่ำ)ตามไปด้วย ในขณะที่ถ้านักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง มีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงสูง ก็จะมีการปรับตัวต่ำ แต่ถ้าหากมีบุคลิกภาพแบบอารมณ์ไม่มั่นคงต่ำ ก็จะมีการปรับตัวสูง

การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 4

“สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง”

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปรากฏผลดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพ

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11
ตัวแปร											
X1	1	.702**	.682**	.576**	.350**	.403**	.255**	.329**	.333**	-.168**	.308**
X2		1	.568**	.468**	.321**	.308**	.195**	.248**	.313**	-.207**	.303**
X3			1	.678**	.398**	.424**	.262**	.310**	.294**	-.301**	.260**
X4				1	.480**	.525**	.314**	.355**	.408**	-.300**	.334**
X5					1	.469**	.292**	.466**	.471**	-.263**	.348**
X6						1	.591**	.599**	.453**	-.263**	.385**
X7							1	.464**	.406**	-.093	.464**
X8								1	.610**	-.214**	.447**
X9									1	-.169**	.529**
X10										1	-.115*
X11											1

** P<.01, * P<.05

จากตาราง 8 ปรากฏผลดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ บทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน การหาเลี้ยงครอบครัว การสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบอ่อนโยน แบบมีสติ และแบบเปิดกว้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า r อยู่ระหว่าง .195 - .408) โดยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับบุคลิกภาพแบบมีสติ ($r = .408$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($r = .355$) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($r = .334$) บุคลิกภาพแบบ

แสดงตัว ($r = .314$) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($r = -.300$) และพบว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัวในด้านต่างๆ ดังกล่าว มีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครู และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบอ่อนโยน แบบมีสติ และแบบเปิดกว้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า r อยู่ระหว่าง .292 - .599) โดยพบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($r = .599$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($r = .591$) บุคลิกภาพแบบมีสติ ($r = .453$) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($r = .385$) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($r = -.263$) และด้านความสัมพันธ์กับครูมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับบุคลิกภาพแบบมีสติ ($r = .471$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($r = .466$) บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ($r = .348$) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($r = .292$) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($r = -.263$)

การทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 5 “สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนร่วมกับบุคลิกภาพ สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ ”

ผลการทดสอบทำได้โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยตัวแปรอิสระ คือ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ ส่วนตัวแปรตามคือ การปรับตัว ปราบกฎวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ค่าสถิติ t ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มรวม และจำแนกตามเพศ

ตัวแปรทำนาย	กลุ่มรวม		ชาย		หญิง	
	β	t	β	t	β	t
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	.119	2.904**	.238	3.393**	-	-
บุคลิกภาพแบบมีสติ	.222	6.156**	.300	5.588**	.205	4.519**
บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง	-.318	-11.095**	-.298	-6.311**	-.330	-9.021**
บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	.206	6.031**	.194	3.157**	.256	6.936**
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา	.179	5.268**	.213	3.589**	.139	3.423**
บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน	.155	4.002**	-	-	.186	4.088**
ความสัมพันธ์กับครู	.070	2.070*	-	-	.151	3.516**
R	R = .851		R = .824		R = .827	
R ²	R ² = .752		R ² = .679		R ² = .761	

** p < .01 * p < .05

จากตาราง 9 เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงเป็นตัวทำนายการปรับตัว ที่ดีที่สุด ($\beta = -.318$, $t = -11.095$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบมีสติ ($\beta = .222$, $t = 6.156$) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($\beta = .206$, $t = 6.031$) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ($\beta = .179$, $t = 5.268$) บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($\beta = .155$, $t = 4.002$) ความสัมพันธ์กับเพื่อน ($\beta = .119$, $t = 2.904$) และความสัมพันธ์กับครู ($\beta = .070$, $t = 2.070$)

ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 7 ตัว สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่นได้ ร้อยละ 75.2

เมื่อพิจารณาในกลุ่มวัยรุ่นชาย พบว่า บุคลิกภาพแบบมีสติเป็นตัวทำนายการปรับตัวที่ดีที่สุด ($\beta = .300$, $t = 5.588$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ($\beta = -.298$, $t = 6.311$) ความสัมพันธ์กับเพื่อน ($\beta = .238$, $t = 3.393$) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ($\beta = .213$, $t = 3.589$) และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($\beta = .194$, $t = 3.157$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่นได้ ร้อยละ 67.9

เมื่อพิจารณาในกลุ่มวัยรุ่นหญิง พบว่า บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงเป็นตัวทำนายการปรับตัวที่ดีที่สุด ($\beta = -.330$, $t = 9.021$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($\beta = .256$, $t = 6.936$) บุคลิกภาพแบบมีสติ ($\beta = .205$, $t = 4.519$) บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ($\beta = .186$, $t = 4.088$) ความสัมพันธ์กับครู ($\beta = .151$, $t = 3.516$) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ($\beta = .139$, $t = 3.423$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัว สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่นได้ ร้อยละ 76.1

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยเรื่อง “สภาพแวดล้อมทางครอบครัว โรงเรียน และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น” มีความมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และบุคลิกภาพ

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
3. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น แต่บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
4. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง
5. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน ร่วมกับบุคลิกภาพ สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้

วิธีการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-16 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 391 คน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 303 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. n.d.) โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนตามเขตการศึกษาที่มีอยู่ 3 เขตการศึกษา ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละเขต เขตละ 3 โรงเรียน ได้โรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน ขั้นที่ 3 สุ่มนักเรียนชั้น ม.4 มา 2 ห้องเรียน ในแต่ละโรงเรียนที่ได้รับเลือกขั้นที่ 2 มีนักเรียนห้องเรียนละประมาณ 20-35 คน จำนวนนักเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 391 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประเมินค่า แบ่งเป็น 5 ตอน ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเอง ได้แก่ แบบสอบถามการปรับตัว ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .847 แบบวัดบุคลิกภาพ ประกอบด้วย บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .854 บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .814 บุคลิกภาพแบบมีสติ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .815 บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .861 บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .807 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางครอบครัว แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .883 บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .861 บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านสันติภาพ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .795 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .821 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์กับครู ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .821 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .817

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสือเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาถึงผู้อำนวยการโรงเรียน 9 แห่ง และนำหนังสือยื่นขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อประสานงานกับทางฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแนะแนว ของแต่ละโรงเรียน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยจึงประสานงานกับครูประจำชั้นหรือครูผู้ประสานงานเพื่อกำหนดวัน เวลา ในการเก็บข้อมูล โดยการดำเนินการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างใช้เวลา 3 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 12 (Statistical Package for the social science for Windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพื้นฐาน และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับครู ความสัมพันธ์กับเพื่อน บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และเพศของนักเรียนวัยรุ่นกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression) เพื่อพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจากตัวแปรบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับครู ความสัมพันธ์กับเพื่อน บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และเพศ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านสันตนาการ ด้านการแก้ปัญหาและสนับสนุน และด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านความสัมพันธ์กับครู มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน แบบมีสติ แบบแสดงตัว และแบบเปิดกว้าง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพ

แบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง แบบมีสติ แบบแสดงตัว แบบอ่อนโยน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับครูสามารถร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 75.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านสันติภาพ และการบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างไม่สามารถเพิ่มอำนาจการพยากรณ์การปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นในระดับที่ยอมรับได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้รวบรวมข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการอภิปราย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของบิดา รายได้ของบิดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

จากการศึกษา พบว่า อายุของบิดา การศึกษาของบิดา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้บางส่วน ผลการวิจัยที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ จงกลณี ดุ้ยเจริญ (2540 : 116 -117) ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 12-15 ปี พบว่า อายุของบิดาที่แตกต่างกันมีคะแนนการปรับตัวไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533 : 83) ที่พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีบิดาอายุแตกต่างกันมีบุคลิกภาพไม่แตกต่างกัน และยังพบว่าการศึกษาของบิดาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น(ม.4) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2536 : 57) ที่ไม่พบว่าการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น (ม.1) มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของบิดา ในเรื่องรายได้นั้น จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า รายได้ของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2536 : 57) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจจะระดับสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจจะระดับต่ำ ที่ผลการวิจัยอาจเนื่องมาจาก บิดา มารดามีรายได้ไม่น้อยมักมีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก กว่าเด็กที่มีบิดามารดาที่มีรายได้มาก ดังนั้น เศรษฐกิจที่ไม่ดีอาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา และสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ เฮอร์เรโรและคณะ (Herrero.; et al. 2005

: unpaged) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีความลำบาก ยากจน จะมีความโศกเศร้าและมีพฤติกรรม ผิดปกติ หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความเครียดจากด้านเศรษฐกิจของครอบครัวก็จะส่งผลต่อการปรับตัว ของเด็กนักเรียนวัยรุ่นด้านอื่นๆ ด้วย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านบทบาทบิดาทาง ครอบครัวและสังคมโดยรวม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา กับการ ปรับตัวพบว่า บทบาทของบิดามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ สุขสวัสดิ์ (2548 : 64) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่น ค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรา พุ่มมณีกร (2537 : 99 -100) ที่พบว่า บิดาที่มีการ สอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนค่อนข้างใกล้ชิด เมื่อนักเรียนกระทำผิด บิดาจะให้โอกาสนักเรียน ได้ชี้แจงเหตุผลก่อนเป็นส่วนใหญ่ เพราะการชี้แจงเหตุผลจะทำให้เด็กเข้าใจและปรับตัวได้ สอดคล้อง กับ ญาดา หลาวเพชร (2544 : 114) ได้อธิบายว่า บิดาจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการดูแลลูก วัยรุ่น โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัย การปูพื้นฐานทางอาชีพ การดูแลอบรมสั่งสอนในเรื่องบทบาททาง เพศ และเป็นผู้อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ของสังคม เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยม บรรทัดฐาน และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและ มารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน กำเนิด (2520 : 36) ที่พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีผลให้เด็กปรับตัว ได้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ จันทรง (2541 : 65-67) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบควบคุม เช่นเดียวกับการศึกษาของ ทวีวัฒน์ บุญชิต (2547 : 25) ซึ่งพบว่า นักเรียนที่มี ประชาธิปไตยในครอบครัวสูง มีความสามารถทางการรับรู้การคิดสูง มีประสบการณ์ทางสังคมสูงกว่า นักเรียนที่มีประชาธิปไตยในครอบครัวต่ำ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก ในการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมมติฐานที่ 2 สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ในเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นพบว่า สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ ผลการวิจัยได้พบว่า ความสัมพันธ์กับครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นนั้น นับว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ สุขสวัสดิ์ (2548 : 64) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมด้านโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่นค่อนข้างสูง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ แอนเดอร์สัน (เดิมศักดิ์ คทวณิช. 2540:127 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1970 : 135-152) ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศทางการเรียน ได้แก่ วิธีการสอนของครู การจัดสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมกิจกรรมภายในชั้นเรียน มีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมในทางการเรียนของผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกครูแล้วนั้น ส่งผลดีต่อตัวเด็ก ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียน มีผลการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น และส่งผลดีต่อการปรับตัวด้านต่างๆ ตามมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พยอมน ธีธรรมา (2540 : 107-108) ที่พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียน

ผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นนั้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ภายในโรงเรียน กลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พยอมน ธีธรรมา. (2540 : 107-108) พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับสังคมกลุ่มของตนเอง ดังที่ ซัลลิแวน (Sullivan. 2004: 79) ได้กล่าวว่า การคบเพื่อนจัดว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของวัยรุ่นที่สามารถสนับสนุนความเป็นอิสระของพวกเขาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นซึ่งวัยรุ่นมีความรู้สึกที่สำคัญมาก ดังนั้น หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน เด็กก็จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนได้เป็นอย่างดี และสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคมอื่นๆ เป็นลำดับต่อไป

เด็กนักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องศึกษาเล่าเรียน และใช้ชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้น เด็กนักเรียนวัยรุ่นจึงต้องมีความสัมพันธ์ทั้งกับครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษ เลื่อนกสิโน (2549 : 118) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ดังนั้น นักเรียนวัยรุ่นมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นปรับตัวและอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีการปรับตัวด้านอื่นๆ ตามมา

สมมติฐานที่ 3 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น แต่บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น แต่บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของ เมอร์ริสและคณะ (Muris ; Meesters & Diederren. 2005 :1767) ที่ได้ศึกษานบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง และบุคลิกภาพแบบเปิดกว้างของกลุ่มเด็กวัยรุ่นในประเทศเนเธอร์แลนด์ซึ่งพบว่า ลักษณะของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีส่วนช่วยและส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีสุขภาพจิตดีและมีการปรับตัวได้ ดังนั้น บุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

สมมติฐานที่ 4 สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนต่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับ แมคแคนเนล (1974) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะนิสัยที่บุคคลคิดและแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นแบบแผน เพื่อใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (วรพจน์ สถิตเสถียร. 2548 : 11 ; อ้างอิงจาก McCannell. 1974 : 610) บุคลิกภาพจึงมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนจัดเป็นสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก สอดคล้องกับ ธีชวรรณ พิมพ์งาม (อรอนงค์ ทรงสกุล. 2544 : 41 ; อ้างอิงจาก ธีชวรรณ พิมพ์งาม. 2538) ได้ศึกษา พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวเกิดจาก ความวิตกกังวล คับข้องใจ ความเครียด ซึ่งเกิดจากไม่สามารถตอบสนองของความความต้องการพื้นฐานได้ รวมทั้งสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ดังนั้นความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงนั้น จึงมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กนักเรียนวัยรุ่น สอดคล้องกับ นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ (2546 : 29) ได้กล่าวถึงลักษณะส่วนบุคคลนั้นเกิดจากการที่เด็กจะสัมผัสและพัฒนา การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ เกิดเป็นบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลขึ้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์และมีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบๆ ข้าง เช่น บิดามารดา ครู และเพื่อน ซึ่งจัดเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคม (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ. 2546 : 29) ดังนั้นบุคลิกภาพจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของเด็ก และมีส่วนช่วยเสริมสร้างการปรับตัวให้แก่เด็กนักเรียนวัยรุ่น สอดคล้องกับ คอบบ์ (Cobb. 2001 : 189) ได้กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลนั้นจะมีคุณลักษณะพิเศษสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเอง มีเหตุผล สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิดจากสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ ซึ่งเมื่อเด็กรู้จักเหตุผล แยกแยะ พิจารณาส่งต่างๆ ได้แล้วนั้น ก็จะส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบเปิดกว้างจะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนได้ดี ส่วนเด็กที่มีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงมากก็จะส่งผลให้เด็กมีการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียนได้น้อย แต่เด็กที่มีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงน้อยจะเป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์มากทำให้เด็กปรับตัวได้ทั้งในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนั้น เด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์จะปรับตัวได้และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สมมติฐานที่ 5 สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและโรงเรียน ร่วมกับบุคลิกภาพ สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น พบว่า บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง บุคลิกภาพแบบมีสติ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา บุคลิกภาพแบบอ่อนโยน ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับครู สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 75.2 ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ในด้านบุคลิกภาพนั้นสามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ ดังนี้ 1. บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงนั้น หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงต่ำจะมีการปรับตัวที่สูง แต่หากเด็กมีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงสูง การปรับตัวของเด็กย่อมต่ำลง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตริยา ไชยศรีพรหม (2527:91) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่น ม.6 ที่มีความวิตกกังวลสูง เพราะมีปัญหาทางด้านการเรียนต่อในการเลือกอาชีพ ทำให้บุคลิกภาพด้านการปรับตัวต่ำกว่าระดับชั้นอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 82) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีลักษณะหวั่นไหวสูง มีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ความเครียดทางจิตใจสูง เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด เนื่องจากบุคคลลักษณะนี้ มักคิดถึงตนเอง รู้สึกกังวลกับการเข้าสังคม มีลักษณะวิตกกังวล ตื่นเต้นง่าย มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย มีอารมณ์แปรปรวน มีความอ่อนแอต่อความเครียด ไม่สามารถเผชิญกับความเครียดได้ พวกเขาจึงใช้วิธีการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์เครียดโดยการไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ไม่คิดหาวิธีแก้ปัญหา หากพวกเขาไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ก็จะเกิดผลเสียต่างๆ ตามมา ซึ่งสอดคล้องกับ เฮร์เรโรและคณะ (Herrero.; et al. 2005 : unpagged) ได้ศึกษาวิจัยในประเทศสเปนกับเด็กนักเรียนอายุ 11-16 ปี พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีความเครียดด้านความลำบาก ยากจน จะมีความโศกเศร้าและมีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น การฉ้อโกง เป็นต้น ดังนั้น บุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความลังเลใจ มีความวิตกกังวล มีความสะเทือนใจ มีความเครียด มีความไม่พอใจ มีความโกรธง่าย และมีความหวั่นไหวทางอารมณ์สูง หากนักเรียนวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพด้านนี้มากเกินไปก็จะส่งผลให้ไม่มีการปรับตัวต่อสังคมที่ดีเท่าที่ควรนัก และหากมีบุคลิกภาพแบบนี้มากเกินไปก็จะเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาทั้งต่อตัวนักเรียนวัยรุ่นเองและต่อสังคม

บุคลิกภาพแบบมีสติ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ ซึ่งบุคลิกภาพแบบมีสติเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ที่มิระเบียบ มีความแม่นยำ มีความรับผิดชอบ สามารถทำตามคำสั่งให้สำเร็จไปได้ด้วยดี สามารถเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ที่อยู่ในภาวะกดดันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 86) พบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพมีสติสูงเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความ

รับผิดชอบ มีความต้องการประสบความสำเร็จในงานตามเป้าหมาย และใช้วิธีเผชิญกับความเครียดโดยตรง จึงใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา บุญเลี้ยง (2546 : 71) ที่พบว่าการเผชิญปัญหารูปแบบประนีประนอมนั้นจัดเป็นพื้นฐานของการปรับตัวของเด็ก ทั้งนี้เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมรอบข้างได้ อีกทั้งเมื่อเด็กเกิดปัญหาและใช้ทักษะการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอมนั้น จะทำให้การต่อสู้ที่แข็งแกร่งต่อสังคมลดลง เด็กสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้น นภาพรณ์ โลวัฒนา (2545:50) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สามารถเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ รู้จักกระทำการสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก ไม่เก็บตัวและสามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี ซึ่งการเข้ากับบุคคลอื่นได้นั้นเป็นพื้นฐานของการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สอดคล้องกับ ริงเนสส์ (1968) ที่ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะปรับตัวทางอารมณ์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (เดมศักดิ์ คทวณิช. 2540 : 139 ; อ้างอิงจาก Ringness. 1968 : 140) ดังนั้น บุคลิกภาพแบบมีสติจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี

บุคลิกภาพแบบแสดงตัวสามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัทเลย์ (1965) พบว่า คนที่ปรับตัวได้ดีก็เป็นลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และคนที่ปรับตัวไม่ดีก็เป็นลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (จรัญศักดิ์ พีรศักดิ์โสภณ. 2547 : 53 ; อ้างอิงจาก สุนี อินสว่าง. 2516 ; อ้างอิงจาก Watley.1965 : 20-23) และจากการศึกษาวิจัยของ ปิยพร ดวงทอง (2539 :65) พบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จทางกิจกรรมและความสำเร็จทางวิชาการนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นอกจากนั้น วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 83-84) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวสูงมักชอบทำกิจกรรมต่างๆ และแสดงพฤติกรรมอย่างตรงไปตรงมา กล้าแสดงความเป็นผู้นำ และชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สตรอม (1969) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีการแสดงออกสูง มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมได้ดี ชอบสมาคมอยู่เป็นกลุ่ม (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541 : 117 ; อ้างอิงจาก Strom. 1969 : 215 - 217) ดังนั้น บุคลิกภาพแบบแสดงตัวจึงเป็นบุคลิกลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นโดยตรง

บุคลิกภาพแบบอ่อนโยนสามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ ซึ่งจากการศึกษาของ รสชรินทร์ ฉายแก้ว (2536 : 87-88) พบว่า บุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน และจากการศึกษาของ กุลวรรณ วิทยาวงค์จุ (2526 : 58) ยังพบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางอารมณ์เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนต่ำ นอกจากนั้น วรพจน์ สถิตเสถียร (2548 : 85) ยังได้ศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบอ่อนโยนเป็นผู้ที่ชอบให้ความร่วมมือและไว้วางใจผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น อ่อนโยน และมีการแก้ไขปัญหาแบบคิดวางแผน คุณลักษณะเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น

ด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัวในงานวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน การหาเลี้ยงครอบครัว การสันตนาการ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา แต่ตัวทำนายของสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้นั้น มีเพียงด้านเดียวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุCHARมณ (2536 : 57) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกับบิดามารดา มีความสามารถในการปรับตัวดี ทั้งนี้การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลให้เด็กนักเรียนวัยรุ่นในปัจจุบันปรับตัวได้นั้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดูทั้งของบิดาและมารดาด้วยกัน เพราะในปัจจุบันนั้นจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่บิดาและมารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การอบรมเลี้ยงดูที่มาจากบิดาและมารดาจึงมีความสำคัญต่อเด็กมาก สอดคล้องกับ อัจฉรา สุCHARมณ (อัจฉรา สุCHARมณ. 2544 : 35-40 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1982 : 151 ; citing Eversoll.1974) กล่าวว่า ครอบครัวไทยปัจจุบันนี้ บิดา และ มารดานั้นต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นตามวิถีทางของเศรษฐกิจ ในปัจจุบันบิดา มารดา ต่างก็มีหน้าที่ในการทำงานเพื่อช่วยยกระดับฐานะของครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ ดังนั้นบทบาทของบิดา เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นผู้นำและผู้วางแผนให้ครอบครัว มาเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูลูกอีกคนหนึ่ง บทบาทของบิดาในปัจจุบันจึงมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในหลายๆ ด้าน แต่ถึงแม้ว่าบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านการแก้ปัญหาและการสนับสนุน การหาเลี้ยงครอบครัว การสันตนาการ ไม่สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ แต่บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมโดยรวมนั้นมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543 : 102-103) พบว่า บุตรวัยรุ่นต้องการความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครอง โดยการช่วยเหลือรายจ่ายในครอบครัว การถ่ายทอดประสบการณ์ ให้ความสำคัญต่อการเรียน บุตรวัยรุ่นนั้นต้องการให้บิดาเข้าใจบุตรวัยรุ่น ทั้งในการคบเพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ให้อภัยเมื่อทำผิด มองลูกในแง่ดี เด็กวัยรุ่นต้องการการให้เกียรติ ต้องการให้บิดารับฟังเหตุผลและความคิดเห็น ต้องการอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ญาดา หลาวเพชร ได้อธิบายว่า เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น บิดาจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการดูแลลูกวัยรุ่น โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัย การปูพื้นฐานทางอาชีพ และการดูแลอบรมสั่งสอนในเรื่องบทบาททางเพศ และเป็นผู้อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ของสังคม เพื่อให้บุตรรู้จักค่านิยม บรรทัดฐานและวัฒนธรรมทำให้สามารถปรับตัว

เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ ดังนั้นบทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นด้วยเช่นกัน

สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับครู และความสัมพันธ์กับเพื่อน สามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนสามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้มากกว่าความสัมพันธ์กับครู ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสังคมวิทยาซึ่ง ชัลลิวาน ได้กล่าวถึงกลุ่มเพื่อนของนักเรียนวัยรุ่นไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะมีตำแหน่งทางสังคมที่เท่าเทียมกัน และมีลักษณะความสัมพันธ์กันอย่างเสมอภาคกัน วัยรุ่นจะได้มีโอกาสเรียนรู้ติดต่อ และทำงานร่วมกับคนอื่น (Sullivan. 2004: 78 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1981 ; Youniss. 1985) ในวัยเด็กนั้น ความสัมพันธ์ในสังคมหลักที่มีต่อครอบครัวจะถูกแทนที่โดยกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะหลังจากที่เข้าเรียนในโรงเรียนแล้ว เยาวชนเหล่านี้จะใช้เวลาส่วนมากกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว ซึ่งกลุ่มเหล่านั้นเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดที่สุดเพราะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน กลุ่มเพื่อนจัดว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของวัยรุ่นที่สามารถสนับสนุนความเป็นอิสระของพวกเขาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นที่วัยรุ่นให้ความสำคัญมาก (Sullivan. 2004: 79) สิ่งเหล่านี้จึงเป็นลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นกับเพื่อน ที่ต้องพบปะเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือต่างรุ่นกันผ่านชุมชน ผ่านโรงเรียน เด็กต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่อยู่รอบๆ ใกล้ตัวอยู่เสมอ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กวัยรุ่นด้านทักษะทางสังคม มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ช่วยให้รู้จักตนเองมากขึ้น โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของกลุ่มเพื่อนว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับ เพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง (เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. 2542 : 58-59) ซึ่งหากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองแล้วนั้น เด็กก็สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลกลุ่มอื่นได้ ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนสามารถทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้มากกว่าความสัมพันธ์กับครู แต่ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์กับครูก็สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นได้ สอดคล้องกับประสาร ทิพย์ธารา (ประสาร ทิพย์ธารา. 2545 : 52-53) ได้กล่าวถึง การปรับตัวของเด็กวัยรุ่นว่า เด็กมีความสัมพันธ์ต่อบุคคลแวดล้อมใกล้ๆ ตัว รวมถึงสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก การปรับตัวของเด็กที่มีต่อบุคคลแวดล้อมใกล้ๆ ตัว นอกจากบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กมากที่สุดแล้วนั้น บุคคลที่รองลงมาได้แก่ ครู เพื่อนและบุคคลใกล้ชิดอื่นๆ ซึ่งก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กอาจจะปฏิบัติตามหรือเลียนแบบอย่างบุคคลที่ตนบูชา หรือบุคคลเหล่านั้นอาจชักนำเด็กไปสู่การปรับตัวแนวใดแนวหนึ่ง ดังนั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสัมพันธ์กับครูจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการปรับตัวเด็กด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในด้านครอบครัวนั้น ผลการวิจัยยืนยันว่าทั้งบิดาและมารดามีความสำคัญต่อการปรับตัวของวัยรุ่น ดังนั้นบิดาและมารดาควรมีการดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการบุคลิกภาพที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับตัว และบุคลิกภาพที่ดีสามารถทำให้เด็กปรับตัวได้ บุคลิกภาพจึงเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการปรับตัวของเด็ก หากเด็กมีบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคงมาก การปรับตัวของเด็กก็จะทำได้ยาก แต่หากเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบอ่อนโยนแบบมีสติ และแบบเปิดกว้างมากก็จะสามารถส่งเสริมให้เด็กนักเรียนวัยรุ่นมีพื้นฐานที่ดีต่อการปรับตัว และควรให้เด็กวัยรุ่นมีการแสดงความคิดเห็นแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเข้าใจ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยกำลังพัฒนาตนเองและปรับตัวไปสู่วัยผู้ใหญ่ หากมีการปรับตัวที่ดีแล้วนั้นเด็กวัยรุ่นก็จะอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีมีความสุข เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังในการพัฒนาสังคมต่อไป

2. ในด้านของโรงเรียนนั้น เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้อยู่ในสังคมโรงเรียน ความสัมพันธ์กับครูและความสัมพันธ์กับเพื่อนจึงจัดว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ดังนั้น ครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนวัยรุ่นมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนวัยรุ่นมีการปรับตัวเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์และระเบียบของสังคม และมีการปรับตัวที่ดีในระดับโรงเรียน และระดับสังคม

3. ผลการวิจัยในเรื่องนี้สามารถนำมาใช้ในรูปของสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ให้ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และรณรงค์ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครูอาจารย์ โดยหน่วยงานด้านการพัฒนาเด็ก หน่วยงานในการพัฒนาสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในนโยบายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาครัฐและภาคเอกชนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยชีวิตสังคมด้านพื้นฐานการศึกษาของบิดา รายได้ของบิดากับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ อันเนื่องมาจากการศึกษาและรายได้ อาจเกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านอื่นๆ ของนักเรียนวัยรุ่น เช่น การปรับตัวทางการเรียน และการปรับตัวทางอารมณ์สังคม

2. การนำทฤษฎีภาวะผู้นำด้านการวางแผน ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านความรับผิดชอบ มาประยุกต์ใช้ศึกษาบทบาทบิดาและมารดาในครอบครัว เพราะ ครอบครัวก็จัดเป็นกลุ่มทางสังคมซึ่งมีผู้นำครอบครัว คือ บิดาและมารดานั้นเป็นผู้นำของครอบครัว การนำทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อเชื่อมโยงในการศึกษาวิจัย และเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจภาวะผู้นำของบิดาและมารดาในครอบครัวมากขึ้น

3. ศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรบทบาทของสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น
4. ศึกษาบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการปรับตัวด้านอื่น เช่น การปรับตัวทางสังคม อารมณ์และจิตใจ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวรรณิการ์ อักษรกุล. (2521). เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา AN 209 วัฒนธรรมและ
บุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เกียรติศักดิ์ สองแสง. (2538). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคลิกภาพด้าน
การปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะอนุกรรมการผลิตสื่อและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยในคณะกรรมการ
อัตลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายก
รัฐมนตรี. (2534). : สำนักงานเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จัดพิมพ์เผยแพร่.
- จกกลณี ด้อยเจริญ. (2540). สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดา การเห็นคุณค่าในตนเอง
กับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธิตานุษยศาสตร์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญศักดิ์ ไพร์ศักดิ์โสภณ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมด้านอารมณ์จาก
ครอบครัว และจากเพื่อนกับปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น.
ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จักรกฤษ เลื่อนกสิณ. (2549). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัว
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ สุขสวัสดิ์. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรม
การปรับตัวของวัยรุ่น จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

- จิตรिया ไชยศรีพรหม. (2527). *ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1- ม.6) ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพร โพธิ์สุวรรณ. (2519). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัวของนักเรียน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โคมสมร เหลือโกศล. (2532). *ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดู*. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาสังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชลธิชา บุญเลี้ยง. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาการวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดาริกา อเนกนิธิ. (2546). *การเปรียบเทียบความทันสมัยของวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว แสดงตัวในระดับที่แตกต่างกัน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เต็มศักดิ์ คพณิช. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนและวิธีเผชิญปัญหาทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทวีวัฒน์ บุญชิต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรมการวิจัยและพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- . (2547, สิงหาคม). รายงานการวิจัยเรื่อง ครอบครัว โรงเรียน และจิตลักษณะพื้นฐานที่เกี่ยวกับจิตและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา.
- วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย*. 1 (1) : 8-40.
- เทียนทิพย์ ไชยฉัตรชาวกุล. (2543). *บทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ. (2546). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพร โฉมวัฒนา. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม วรรณราช. (2544). *ครอบครัว : บิดามารดาคือผู้นำ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ส.เอเซียเพรส.
- เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. (2542). *การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการใช้เทคนิคมารดาแบบที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ในอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- น้ำผึ้ง สอนสี. (2547, กุมภาพันธ์). บทบาทและหน้าที่ของบิดาบ้านที่มีต่อครอบครัว. *ข่าวสารกรมสุขภาพจิต* 10. 11 (2) 10.
- บัณฑิตวิทยาลัย. (2547). *คู่มือการจัดทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสาร ทิพย์ธารา. (2545). *พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น*. มปป.
- ปวลัย วรสุต. (2547). *การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปิยพร ดวงทอง. (2539). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพ การแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. (2533). *ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พยอม ธีธูรส. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพรรณ จันทรง. (2541). *การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พรศิริ กองนวล. (2539). *การพัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). *การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. (2544). *บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิษณุพร รุโจปการ. (2541). *บทบาทบิดา บทบาทมารดา กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เพียว ผลิต. (2539). *บทบาทบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึก
มีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รสนิพนธ์ ฉายแก้ว. (2536). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ
แบบการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
เขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตน ยัญทิพย์. (2522). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล
และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์นานมีบุ๊ค.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร ; และ วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 25 เรื่อง
ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรพจน์ สถิตยเสถียร. (2548). *บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับกลวิธีเผชิญความเครียดของนิสิต
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรภรณ์ ตระกูลสุชาติ. (2544). *จิตวิทยาการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). *การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์*. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุฬห์ ทองอำภา. (2522). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพด้านความต้องการของนักเรียน
ชั้น ม.ศ.5 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ ฉบับรู้เขา รู้เรา*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ :
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สดีโส นิยมจันทร์. (2541). *การศึกษาปัญหาด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม และวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*.
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. (2546). *ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาน กำเนิด. (2520). *การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก*.
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- สายใจ อาจองค์. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพการเข้าสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- สายวริน จินวุฒิ. (2541). *การศึกษาบทบาทบิดา บทบาทของมารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- สุจินต์ ปรีชาสามารถ. (2515). *ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและที่ขัดกับสังคม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบัน
 ระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
 จำกัด.
- สุภารัตน์ แซ่ตั้ง. (2547). *ปัจจัยด้านครอบครัว โรงเรียน และลักษณะทางพุทธของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับปรีชาเชิงอารมณ์แนวพุทธของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญานิพนธ์
 วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ ชูชม ; และ อัจฉรา สุขารมณ. (2536). *รายงานการวิจัย เรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อรอนงค์ ทรงสกุล. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนับสนุน, มโนภาพแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา พุ่มมณีกร. (2537). *บทบาทของบิดาที่เป็นนักธุรกิจในทัศนะของบุตรวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาสังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ์. (2544, พฤษภาคม). *บทบาทของบิดาต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์*. 7 (1) : 35-41. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารมณ มัตตะเดช. (2543). *การศึกษาการใช้กลไกการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอกชัย ฉายสิว. (2547). *การศึกษาและการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Juan Herrero ; et al. (2005). The relationships of adolescent school-related deviant behaviour and victimization with psychological distress: Testing a general model of the mediational role of parent and teachers across groups of gender and age. Spain : *Journal of Adolescence*.
From <http://www.elsevier.com/locate/ssresearch>.
- John C. Loehlin ; Jenae M. Neiderhiser ; David. Reiss (2005, September/October). Genetic and Environmental Components. *Society for Research in Child Development*, Inc. 76 (5): 1104 -1115.
- Margaret Harris ; George Butterworth. (2002). *Developmental Psychology A Student's Handbook*. Spain : Psychology Press Ltd.
- Michael E.Lamb. (1981). *The Role of The Father in Child Development*. John wiley & Sons, Inc. Canada : Published Simultaneously.

Michael E. Lamb. (2004). *The Role of The Father in Child Development*.

4th ed. John Wiley & Sons, Inc. Canada : Published Simultaneously.

Nancy J. Cobb. (2001). *Adolescence : Continuity, Change, and Diversity*.

4th ed. United States of America : Mayfield Publishing Company.

Peter Muris ; Cor Meesters & Rufa Diederik. (2005, January). Psychometric properties of the Big Five Questionnaire for Children (BFQ-C) in a Dutch sample of young adolescents. *Personality and Individual Differences*. 38 : 1757-1769.

From <http://www.elsevier.com/paid>

Roberta M. Berns. (1997). *Child, Family, School, Community Socialization and Support*.

4th ed. United States of America : Harcourt Brace College Publishers.

Spencer A. Rathus ; Jeffrey S. Nevid. (1995). *Adjustment and Growth The Challenges of life*. 6th ed. United States of America : Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Harcourt brace college publishers.

Thomas J Sullivan. (2004). *Sociology : concepts in a diverse world*. 6th ed. Boston: Pearson Education, Inc.

William Damon & Nancy Eisenberg. (1998). *Handbook of Child Psychology*. 5th ed.

United States of America : John Wiley & Sons Inc.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
2. โรงเรียนศรีอยุธยาในพระอุปถัมภ์
3. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง
4. โรงเรียนหอวัง
5. โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา
6. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์) สิงห์เสนี ๔
7. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
8. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
9. โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเรื่อง “ตัวฉันและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว”

แบบสอบถามเรื่อง “ตัวฉันและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว”

นักเรียนกรุณากรอกข้อความในแต่ละข้อตามความจริงของนักเรียน และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ปัจจุบันนักเรียนอายุปี

3. นักเรียนมีพี่น้องท้องเดียวกันทั้งหมด.....คน

4. นักเรียนเป็นบุตรคนที่.....

5. ปัจจุบันบิดาของนักเรียนมีอายุ.....ปี

6. บิดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับใด

☐ ประถมศึกษาตอนต้น

☐ ประถมศึกษาตอนปลาย

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ ปวช.

☐ ปวส.

☐ อนุปริญญา

☐ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

7. บิดาของนักเรียนมีรายได้ต่อเดือนโดยประมาณเท่าใด

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท

☐ 10,001-15,000 บาท

☐ 15,001-20,000 บาท

☐ 20,001 บาทขึ้นไป

แบบสอบถามเรื่อง ตัวฉันกับสิ่งต่างๆ รอบตัว มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดการปรับตัว

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
1	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่ออนาคตที่ดีของตนเอง	.485
2	ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าตนเองมีความถนัดเรียนวิชาอะไร	.297
3	ข้าพเจ้าเข้าใจบิดามารดาที่หาเลี้ยงข้าพเจ้าอย่างเหน็ดเหนื่อย	.403
4	บางครั้งข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่าตนเองต้องการสิ่งใด	.347
5	ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนต้องเชื่อฟังครู อาจารย์	.504
6	ข้าพเจ้าพยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด	.546
7	เป็นการยากที่ข้าพเจ้าจะยอมรับผิด เมื่อข้าพเจ้ากระทำผิด	.280
8	เมื่อข้าพเจ้าทำให้เพื่อนเสียใจ ข้าพเจ้าจะขอโทษเพื่อน	.351
9	เมื่อผลคะแนนสอบไม่ดี ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนมากขึ้น	.499
10	ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวได้กับทุกสถานการณ์	.329
11	เมื่อคนอื่นพูดจาหยาบค้ายต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ เมื่อถูกต่อว่า	.255
12	ข้าพเจ้าไม่สามารถให้อภัยเพื่อนที่ทำให้ข้าพเจ้าเสียใจได้	.317
13	ไม่ว่างานจะยากเพียงใด ข้าพเจ้าจะพยายามทำด้วยตนเองจนสำเร็จ	.407
14	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเอง	.347
15	ข้าพเจ้ามักถูกเตือนให้ทำงานด้วยตนเอง	.311
16	ข้าพเจ้าสามารถทำอาหารรับประทานเองได้	.218
17	ข้าพเจ้าสามารถซักผ้า และรีดผ้าด้วยตนเอง	.186
18	ข้าพเจ้ามักพึ่งพาผู้อื่นในการทำงานตลอดเวลา	.442
19	ข้าพเจ้าไปโรงเรียนภายในเวลาที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้	.341
20	ข้าพเจ้าทิ้งขยะลงถัง	.242
21	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน	.316
22	ข้าพเจ้ามักเข้าเรียนสาย	.403

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
23	บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าจะพูดคุยกับเพื่อนขณะที่กำลังเรียนหนังสือ	.192
24	เมื่อคุณครูจัดตารางเวรให้แก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะทำตามนั้นทุกครั้ง	.345
25	ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยไม่เคยมีปัญหา	.387
26	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุยกับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย	.404
27	ข้าพเจ้าไม่กล้าอภิปรายหน้าชั้นเรียนกับเพื่อนๆ	.264
28	ข้าพเจ้ามักจะเล่นกีฬากับเพื่อนๆ ที่โรงเรียน	.175
29	ข้าพเจ้าเป็นที่ไว้วางใจของญาติพี่น้อง	.343
30	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อได้อยู่ตามลำพังมากกว่าแวดล้อมไปด้วยผู้คน	.274
31	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่กับครอบครัว	.479
32	ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นใจ และปลอดภัยที่อาศัยอยู่ในบ้านของข้าพเจ้า	.406
33	ข้าพเจ้ามักไม่ได้รับความยุติธรรมจากบุคคลอื่น	.372
34	ถึงแม้ข้าพเจ้าจะอยู่ในงานรื่นเริงสังสรรค์ข้าพเจ้ากลับรู้สึกหงอยเหงา	.437
35	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานเมื่อได้อยู่กับเพื่อนๆ และครูที่โรงเรียน	.282
36	ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดคุยกับสมาชิกภายในบ้าน	.484

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .847

แบบสอบถามเรื่อง ตัวของฉัน มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 65 ข้อ

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบแสดงตัว

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
1	ข้าพเจ้าชอบพบปะผู้คน	.592
2	ข้าพเจ้าชอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ	.291
3	ข้าพเจ้าชอบเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมมาก	.538
4	ข้าพเจ้าชอบอยู่ร่วมกับผู้อื่น	.617
5	ข้าพเจ้าสามารถพูดกับผู้อื่นได้อย่างง่ายดายในสิ่งที่ข้าพเจ้าคิด	.638
6	ข้าพเจ้ามักพูดในสิ่งที่ตนเองคิด	.422
7	ข้าพเจ้าทำบางสิ่ง เพื่อไม่ให้รู้สึกเบื่อ	.400
8	ข้าพเจ้าชอบสนทนากับผู้อื่น	.630
9	ข้าพเจ้าสามารถทำให้ผู้อื่นเชื่อมั่นในความคิดของข้าพเจ้า	.493
10	เมื่อข้าพเจ้าพูด ผู้อื่นจะรับฟังและทำตามที่ข้าพเจ้าพูด	.443
11	ข้าพเจ้าเป็นคนชอบพูดเล่น / สนุกสนาน	.510
12	ข้าพเจ้ามีเพื่อนๆ ได้โดยง่าย	.586
13	ข้าพเจ้ามีความสุขว่าเร่ร่อนและมีชีวิตชีวา	.616

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .854

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบอ่อนโยน

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
14	ข้าพเจ้าแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น	.574
15	ข้าพเจ้าประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องและซื่อสัตย์กับผู้อื่น	.543
16	ข้าพเจ้าเข้าใจเมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือจากข้าพเจ้า	.552
17	ข้าพเจ้าชอบให้ของขวัญ (แก่ผู้อื่น)	.438
18	ถ้าผู้อื่นไม่ให้ความยุติธรรมแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะให้อภัยแก่เขา	.347
19	ข้าพเจ้าดูแลเพื่อนในกลุ่มด้วยความรักและความอบอุ่น	.570
20	ข้าพเจ้าปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตา	.612
21	ข้าพเจ้าสุภาพเมื่อพูดกับผู้อื่น	.307
22	ถ้าเพื่อนร่วมชั้นมีความลำบาก ข้าพเจ้าจะช่วยพวกเขา	.564
23	ข้าพเจ้าเป็นที่ไว้วางใจแก่ผู้อื่น	.454
24	ข้าพเจ้าทำดีต่อคนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบ	.325
25	ข้าพเจ้าคิดว่าผู้อื่นเป็นคนดีและซื่อสัตย์	.324
26	ข้าพเจ้ายอมให้ผู้อื่นใช้สิ่งของของข้าพเจ้าได้	.419

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบาค) = .814

ตาราง 13 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบมีสติ

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
27	ข้าพเจ้าทำงานด้วยความระมัดระวังและเอาใจใส่ยิ่ง	.570
28	ข้าพเจ้าทำงานหนักได้ด้วยความสะดวกสบายใจ	.543
29	ข้าพเจ้ายึดมั่นในสิ่งที่ข้าพเจ้าทำ	.460
30	ในระหว่างเวลาเรียน ข้าพเจ้าตั้งใจจดจ่อในสิ่งที่ข้าพเจ้าทำ	.480
31	เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าตรวจสอบหลายครั้งเพื่อดูว่าทำถูกต้องหรือไม่	.472
32	ข้าพเจ้าเคารพในกฎระเบียบและคำสั่ง	.515
33	ถ้าข้าพเจ้าให้คำสัญญา ข้าพเจ้าจะรักษาสัญญานั้น	.402
34	ห้องของข้าพเจ้ามีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	.400
35	เมื่อข้าพเจ้าเริ่มทำบางสิ่งบางอย่าง ข้าพเจ้าต้องทำให้มันสำเร็จเรียบร้อยทุกประการ	.564
36	ข้าพเจ้าชอบที่จะเก็บเรื่องทุกอย่างในโรงเรียนของข้าพเจ้าไว้เป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก	.226
37	ข้าพเจ้าจะเล่นหลังจากที่ข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วเท่านั้น	.521
38	เป็นไปได้ที่ข้าพเจ้าจะเปลี่ยนแปลงความตั้งใจของตนเอง	.266
39	ข้าพเจ้าทำตามหน้าที่ของข้าพเจ้า	.615

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .815

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบมีอารมณ์ไม่มั่นคง

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
40	ข้าพเจ้าหงุดหงิดกังวลใจกับสิ่งที่เหลวไหล	.413
41	ข้าพเจ้าเป็นคนที่อารมณ์เสีย	.698
42	ข้าพเจ้าตื่นเต้นเมื่อถกเถียงกับผู้อื่น	.471
43	ข้าพเจ้าเป็นคนโกรธง่าย	.688
44	ข้าพเจ้าชอบทะเลาะกับผู้อื่น	.644
45	ข้าพเจ้าไม่พอใจอะไรง่าย ๆ	.684
46	ข้าพเจ้าเป็นคนเศร้าโศก	.582
47	ถ้าข้าพเจ้าจะทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะทำทันทีโดยไม่รีรอ	.056
48	ข้าพเจ้าเป็นคนไม่อดทน	.505
49	ข้าพเจ้าเป็นคนที่จิตใจไม่สงบง่าย ๆ	.548
50	ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ปั่นป่วน (คนอื่น)	.473
51	ข้าพเจ้าเป็นคนชอบร้องไห้	.490
52	ข้าพเจ้ามีความกังวลกับสิ่งที่เหลวไหล	.521

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบาค) = .861

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
53	ข้าพเจ้าเป็นคนรอบรู้ในหลายๆ สิ่ง	.498
54	ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความจินตนาการมาก	.260
55	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ง่ายต่อการศึกษาละเอียดในโรงเรียน	.571
56	เมื่อคุณครูถามคำถาม ข้าพเจ้าสามารถตอบได้อย่างถูกต้อง	.540
57	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือ	.309
58	เมื่อคุณครูอธิบายบางสิ่ง ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจได้ทันที	.556
59	ข้าพเจ้าชอบดูรายการแสดงเชิงวิทยาศาสตร์ในทีวี	.438
60	ข้าพเจ้าชอบดูข่าวทางทีวีและต้องการที่จะรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในโลก	.471
61	ข้าพเจ้าสามารถสร้างสรรค์เกมและความบันเทิงใหม่ๆ	.407
62	ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้	.429
63	ข้าพเจ้าชอบที่จะรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ๆ	.558
64	ข้าพเจ้าชอบเที่ยวมากและเรียนรู้เกี่ยวกับนิสัยของคนประเทศอื่นๆ	.391
65	ข้าพเจ้าเป็นคนเข้าใจอะไรได้ทันทีทันใด	.521

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบาค) = .807

แบบสอบถามเรื่อง บิดาของฉัน กับครอบครัว

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดาด้านการแก้ปัญหา และการสนับสนุน

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
1	บิดาของข้าพเจ้าช่วยแก้ไขปัญหาเมื่อข้าพเจ้าไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้	.727
2	บิดาของข้าพเจ้าหาเวลาเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาต่างๆ ภายในครอบครัว	.719
3	บิดาของข้าพเจ้ามีส่วนร่วมกันในการตัดสินใจเรื่องค่าใช้จ่ายของครอบครัว	.574
4	บิดาของข้าพเจ้าเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องการลงโทษลูกเมื่อลูกทำความผิดร้ายแรง	.461
5	การอบรมความประพฤติของลูกเป็นหน้าที่ของมารดาเท่านั้น บิดาของข้าพเจ้าไม่มีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องนี้	.394
6	การตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้ลูกเป็นหน้าที่ของมารดาเท่านั้น บิดาของข้าพเจ้าไม่เคยยุ่งเกี่ยว	.428
7	บิดาของข้าพเจ้าช่วยตัดสินใจเรื่องทะเลาะวิวาทภายในบ้าน	.567
8	บิดาของข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่ลูกเสมอ	.781
9	เมื่อสมาชิกในบ้านผิดใจกัน บิดาของข้าพเจ้าจะช่วยไกล่เกลี่ยให้	.691
10	บิดาของข้าพเจ้าคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษาต่อของข้าพเจ้า	.719
11	บิดาของข้าพเจ้าส่งเสริมให้ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาดี ๆ เสมอ	.630

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบาค) = .883

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
12	บิดาของข้าพเจ้าเป็นหลักในการหารายได้ให้ครอบครัว	.676
13	บิดาของข้าพเจ้าวางแผนทางการเงินเพื่ออนาคตของลูก	.780
14	บิดาของข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงครอบครัว	.763
15	บิดาของข้าพเจ้าระมัดระวังในการใช้จ่ายของครอบครัวเสมอ	.617
16	บิดาของข้าพเจ้าเป็นผู้ที่รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของข้าพเจ้า	.656
17	บิดาของข้าพเจ้าไม่ต้องการจ่ายค่าเล่าเรียนให้ข้าพเจ้าในระดับที่สูงขึ้น	.305
18	บิดาของข้าพเจ้าทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง	.751
19	บิดาของข้าพเจ้าเก็บออมเงินไว้ให้ลูก	.707
20	บิดาของข้าพเจ้ามีรายได้พิเศษเสริมเพื่อมาเลี้ยงครอบครัว	.243
21	บิดาของข้าพเจ้าไม่เตรียมค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูกไว้ล่วงหน้า	.418

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .861

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดบทบาทบิดาด้านการสันตนาการ

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
22	บิดาของข้าพเจ้าไม่มีเวลาพักผ่อนอยู่กับครอบครัว	.355
23	บิดาไม่สนใจว่าข้าพเจ้าจะดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุรายการใด	.348
24	บิดาข้าพเจ้าชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวออกกำลังกายอยู่เสมอ	.498
25	เมื่อมีเวลาว่างบิดาข้าพเจ้าพาครอบครัวไปเยี่ยมญาติ	.482
26	ในช่วงวันหยุดเสาร์ หรืออาทิตย์ บิดาทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกภายในบ้าน	.656
27	บิดาไม่เคยสนใจว่าข้าพเจ้าใช้เวลาว่างทำอะไร	.547
28	บิดาส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมยามว่างที่เหมาะสม	.512
29	บิดาข้าพเจ้าไม่เคยใช้เวลาว่างหลังกินข้าวเย็น เพื่อพูดคุยหรือสนุกลูกหลานร่วมกับครอบครัว	.392
30	บิดาและข้าพเจ้าจะพาข้าพเจ้าไปรู้จักพูดคุยกับเพื่อนบ้าน	.372
31	บิดาของข้าพเจ้าชอบหากิจกรรมใหม่ๆ มาให้ข้าพเจ้าทำ	.571

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .795

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
ของบิดาและมารดา

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
32	ครอบครัวของข้าพเจ้ามักนำเรื่องราวที่มีประโยชน์มาอภิปราย/พูดคุยกัน	.557
33	ครอบครัวของข้าพเจ้า ไม่มีโอกาส ได้ร่วมกันพูดคุยเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อกัน	.547
34	บิดามารดาของข้าพเจ้า ไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของข้าพเจ้า	.562
35	เมื่อมีปัญหาส่วนตัวที่ต้องตัดสินใจ ข้าพเจ้ามักมาปรึกษาบิดามารดาหรือผู้ปกครองก่อน	.479
36	ถ้าข้าพเจ้ากลับเข้าบ้านเลยเวลาที่บิดามารดากำหนด บิดามารดาถามเหตุผล แต่ไม่เคยดุว่า	.312
37	ข้าพเจ้าจะออกนอกบ้านทุกครั้ง ข้าพเจ้าจะขออนุญาตบิดามารดาให้ท่านอนุญาตก่อน	.502
38	ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยทุกครั้ง เมื่อได้อยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง	.659
39	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า บิดามารดาไม่ค่อย ดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของข้าพเจ้าเท่าไรนัก	.699
40	บิดามารดาของข้าพเจ้าได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานบ้านให้สมาชิกแต่ละคน ได้ทำอย่างชัดเจน	.392
41	บิดามารดาจะสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเก็บของใช้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย	.466

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .821

แบบสอบถามเรื่อง โรงเรียนของฉัน

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดความสัมพันธ์กับครู

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
1	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจในการเรียน เพราะครูไม่สนใจข้าพเจ้า	.433
2	ครูรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า	.641
3	เมื่อข้าพเจ้าขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจากครู ครูก็ให้ความร่วมมือข้าพเจ้า	.578
4	เมื่อข้าพเจ้าขอคำปรึกษาจากครูเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ครูยินดีให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้า	.608
5	ครูสนใจและซักถามข้าพเจ้าในห้องเรียน	.497
6	เมื่อข้าพเจ้าเจ็บป่วย ครูให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด	.437
7	ครูไม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	.483
8	ครูไม่เป็นกันเองกับข้าพเจ้า	.519
9	ครูแนะนำแนวทางในการศึกษาต่อให้แก่ข้าพเจ้า	.393
10	ข้าพเจ้าสามารถปรึกษากับครูได้เมื่อมีปัญหา	.527

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .821

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

ข้อ	ข้อคำถาม	ค่าอำนาจจำแนก
11	ข้าพเจ้าสามารถปรับความทุกข์กับเพื่อนได้	.520
12	ข้าพเจ้าเป็นคนสนุกสนานร่าเริงเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ	.513
13	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน	.412
14	ข้าพเจ้าชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่ตามลำพัง	.442
15	เมื่อมีเรื่องขัดใจกับเพื่อน เรามักพูดปรับความเข้าใจกัน	.429
16	ข้าพเจ้าชอบให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน ๆ	.537
17	เพื่อน ๆ มักจะเลือกให้ข้าพเจ้าร่วมทำงานกลุ่มด้วย	.543
18	ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	.590
19	ข้าพเจ้ายินดีทำตามข้อตกลงในกลุ่มเพื่อน	.614
20	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็มความสามารถ	.574

α (ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา ของ ครอนบัค) = .817

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกมลพรรณ จันท์พยอม
วันเดือนปีเกิด	สิงหาคม 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	173 ม.3 ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน 55160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พนักงานสถิติวิจัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.2549 – 2550)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531 – 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา กรุงเทพฯ
พ.ศ.2537 – 2541	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ วิชาโทการจัดการ- โรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพายัพ จ.เชียงใหม่
พ.ศ.2546 – 2550	ปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต เอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ